

IPARI JOGVÉDELLEM

KÖZLEMÉNYEK A MUNKÁSBIZTOSÍTÁS, A KOLLEKTIVSZERZŐDÉSEK, A MUNKÁSOK ÉS MUNKAADÓK SZERVEZKEDÉSE, A MUNKÁSVÉDELEM, AZ IPARI TULAJDON, AZ IPARIGAZGATÁS, A KARTELLÜGY ÉS A VASUTI JOG KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI: DR. LÁNCZI JENŐ

TÁRSSZERKESZTŐ: DR. KADOSA MARCEL

Budapest., 1911 március 20,

Az „Ipari Jogvédelem”, amelynek első számát veszi most kézhez az olvasó, azzal az eltökélt szándékkal indul útnak, hogy lényegesen különbözni fog a „szokványos szakírodalom”-tól. Ez a szakirodalom – mindenesetre ennek egy tetemes része – azt tartja, hogy szaklapban a tartalom mellékes. Ha azután az olvasó előbb vagy utóbb megismeri az ilyen lapok tartalmi szegénységét és azt olvasatlanul teszi félre, a lapkiadó, ahelyett, hogy ezt a körülményt a nyújtott szellemi érték silányságában keresné, a hibát az olvasóban találja és azt vallja, hogy Magyarországon szaklapokat egyáltalán nem olvasnak. Pedig ez csak ott és azért van, mert és ahol azokat a cikkeket, amelyeket szerzőjük máshol nem képes elhelyezni, vagy amelyek „nem sikerültek”, ezekben a szaklapokban szokták „leadni.”

Mi más meggyőződésben élünk a szaklapok, nevezetesen az „Ipari Jogvédelem” szerepét és feladatát illetőleg és így csak természetes, hogy másféle lapot óhajtunk az olvasó kezébe adni. A modern ipari élet egy csomó társadalmi problémát hozott felszínre és forrása egy csomó szociális jogterület keletkezésének, amelyek nemcsak megérdemlik a velük való alapos foglalkozást, hanem arra is alkalmasak, hogy az olvasó érdeklődését megkössék. Az „Ipari Jogvédelem” ezeknek a modern jogi tereumoknak a felkutatását és ismertetését tűzte ki feladatául. Megismertetni az olvasóval mindazokat a mélyen vágó változatokat, amelyek a szociálpolitikai és jogi élet területein szemeink előtt végbemennek. „Nem elméleti fejtegetéseket akar adni, hanem gyakorlatilag akarja feladatát megoldani és azokat az eseményeket, híreket stb. fogja az olvasóval közölni, amelyeknek ismerete a mindennapi életben nélkülözhetetlen.

És itt elsősorban a munkásbiztosítást és a munkásbiztosítási jogot kell említeni, mely napról-napra nagyobb terjedelmet ölt és amelynek jövőbeli kialakulása beláthatatlan perspektívát nyit meg előttünk. Azonban nem, vagy nem egyedül a szociálpolitika elvi szempontjaiból kísérvük a munkásbiztosítást figyelem-

mel, hanem figyelemmel követjük a munkásbiztosítási törvény végrehajtását is, ami már a szociálpolitika iránt talán nem érdeklődő munkaadó vagy munkás előtt sem lehet közömbös.

Hogy a munkásbiztosítás terén pontos és gyors tudósításokkal szolgálhassunk olvasóinknak, tudósítókat fogunk az egyes kerületi és vállalati pénztáraknál tartani, úgyszintén több választót bíróságnál is, akik minden, a nyilvánosságot érdeklő mozzanatról, jelentősebb választott bírósági ítéletről tudósításokat küldenek lapunknak.

Különösen kimerítő közleményeket akarunk hozni a munkásbiztosítási judikatúra köréből. Nem elégszünk meg egy-egy határozat leközlésével, hanem az egész betegpénztári jogszolgáltatás – persze válogatott – feldolgozását fogjuk nyújtani.

Ambár minden jelentősebb angol, francia és német revue beérkezik szerkesztőségünkbe, amelyek figyelmes feldolgozásban részesülnek, nem érjük be a külföldi anyag ilyen közvetett megszerzésével, hanem közvetlen összeköttetésbe lépünk néhány külföldi íróval és szerkesztősséggel is.

Munkásbiztosítási törvényünk reformjához fog anyagot” nyújtani az az ankét, amelyet lapunk fog rendezni. Felkérjük az összes kerületi pénztárak ügyvezetőit, közöljék velünk röviden: milyen tapasztalatokat szereztek munkásbiztosítási törvényünk végrehajtása körül, mit tartanak a törvény legnagyobb hibáinak?

Később pedig – esetleg kérdőívek útján – meg fogjuk hallgatni a kerületi pénztárak kötelékébe tartozó munkásokat, milyen bánásmódban van részük a pénztári orvosok részéről, a baleseteket szenvedett munkásokat pedig affelől, vajjon a pénztár által nyújtott kártalanítás milyen arányban áll a valóságos keresetcsökkenéssel.

A munkásbiztosításon kívül azon grandiózus mozgalom felé akarjuk irányítani a figyelmet, amely a munkásoknak és munkaadóknak két hatalmas táborra való felsorakozásában nyilvánul. Munkásnak és munkaadóknak ezen külön szervezetekbe való sorakozásán lehet sopánkodni, lehet helyeselni és lehet elítélni, de

magát a tényt letagadni nem lehet. Az „Ipari Jogvédelem” kötelességének tartja a munkásvédelemi általános kérdéseinek kívül mindkét tábor szervezkedéséről hű, pontos és mindég tárgyilagos leírásokat nyújtani. Ezenkívül nagy jelentőségénél fogva, külön rovatban foglalkozik a kollektív szerződésekkel.

A gyakorlati – mondhatnók a mindennapi – szociálpolitika és jog mellett az ipari tulajdonnal (melyet helytelenül neveznek iparjognak, mert utóbbi köre sokkal tágabb), tehát a szabadalom, védjegy és mintataltalom ügyével foglalkozunk. És nem csinálunk belőle titkot, hogy itt leginkább a védjegyügygel kívánunk bővebben foglalkozni, ami nem jelenti, hogy az ipar tulajdon egyéb ágai ne részesülnének kimerítő tárgyalásban. De míg a szabadalom joggal több szemle is foglalkozik, a védjegyügy az egész ipari tulajdonjogi irodalom mostoha gyermeke.

Ezeket a kérdéseket kívül a modern gazdasági élet két ágát kísérjük figyelemmel. Az egyik a kartellügy és ennek szabályozása, aminek társadalmi jelentősége szinte kiszámíthatatlan nagy súlyú, a másik pedig a magyar szakirodalomnak egy eddig tökéletesen figyelmen kívül hagyott ága, – a vasúti jog. Elég lesz e tekintetben az üzletszabályzat és a fuvardíjvisszatérítési jogvitákra reámutatnunk. Lapunk az úttörő szerepére vállalkozik e tekintetben, mert a magyar vasúti jog rendszeres részletességgel még feldolgozva nincsen.

Ez az a Program, amelynek támogatását kérjük az olvasótól. És hogy ezt a programot minél jobban megvalósíthassuk, kötelességünknek tartjuk a lap jövedelmét lapunk nivójának és külső terjedelmének növelésére fordítani.

Még csak azt jegyezzük meg, hogy Munkásbiztosítási, ipartulajdoni stb. ügyekben, szívesen adunk felvilágosítást, értesítést és útbaigazítást előfizetőinknek.

Az „Ipari Jogvédelem” szerkesztősege.

Az alkalmazottaik biztosítási kötelessége

Írta: dr. Szemenyei Kornél,
az országos munkásbetegsegélyező és balesetbiztosító
pénztár igazgatója.

Az 1907 : XIX. t.-c. által teremtett új törvényes helyzet vizsgálatánál, mint első kérdés ötlük szemünkbe, a biztosítási kötelesség kérdése. A törvény új és kétségtelenül jelentékeny szociális haladásról tanúskodó anyagi és szervezeti rendelkezései csak azokra bírnak jelentőséggel, akiket ugyancsak a törvény rendelkezései a biztosítási kötelesség keretébe bevonnak.

A biztosítási kötelesség terjedelme tekintetében is az 1907: XIX. t.-c. alapján *jelentékenyen* megváltozott a helyzet. Maga ez a körülmény is indokolja ennek az alapvető kérdésnek a további boncolgatását. De indokolja különösen az, hogy a törvény szövege annyira nem szabatos, és ezt a törvényjavaslat tárgyalása során tett változások még annyira megrontották, hogy közel négy évvel a törvény életbe lépése után korántsem lehet mondani, hogy egységes és kialakult gyakorlat volna, mely a biztosítási kötelesség kérdésében felmerülő vitás eseteket következetesen eldön-

tené. Ezt a nehéz helyzetet azonban nemcsak a fentebbi nehézségek okozzák, hanem egy *szervezeti* hiba is, mely a „hatáskörök tagozásánál fogva alkalmat és módot nyújt, hogy a biztosítási kötelesség kérdésében: 1. az állami munkásbiztosítási hivatal, 2. a kereskedelmi miniszter, 3. a munkásbiztosítási választott bíróságok, 4. a rendes bíróságok mondassanak végső ítéletet, aszerint, amint a jogvita tárgya a baleset-biztosítási veszélyességi megállapítása vagy a járulék megállapítása, vagy a törvényben előírt bejelentési kötelesség elmulasztása, mint kihágás igényel elbírálást; vagy aszerint, hogy a pénztárral szemben támasztott betegsegélyezési és balesetbiztosítási igények kerülnek ítélethozatal alá; végül pedig abban az esetben, ha a fizetendő betegsegélyezési járulék jogalapja tétetik vitássá. – Erre a sokféle fórumra kétféle közmondásos hasonlattal lehet rávilágítani. „Sok bába között elvész a gyerek” – és tényleg a fórumok egy részénél a „nem az én hatáskörömbé tartozik” felfogás alapján a biztosítási kötelesség megállapítása iránti pénztári eljárások nem vezettek semmi eredményre. Másrészt bizony a „sok szakács elsózta a levest” mondása is érvényesült, oly módon, hogy pl. a biztosítási kötelesség megtagadása esetén is az elutasított kártalanítási igény bírói megállapítást nyer.

A fogalmak ezen zavarában nem marad más hátra, mint – legalább a főbb elveket illetőleg – a törvény intencióinak pragmatikus kinyomozása. Két dolgot kell mindenekelőtt megállapítani: 1. a törvényjavaslat a betegség esetére való biztosítás körét az 1891: XIV. t.-c-ikket megállapított körön túl kiterjeszteni javasolta; 2. a balesetbiztosítás körét a betegsegélyezési biztosítás körével teljesen egyenlően kívánta megoldani. Ezzel szemben viszont tény, hogy a törvényhozás a javaslatból eltérőleg a betegsegélyezési körének érintetlenül hagyása mellett a balesetbiztosítás körét a javaslatához képest megszükiteni, a kereskedői és kisipari kategóriákat a balesetbiztosítási kötelesség alól mentesíteni és ezt a biztosítást csak a taxatív módon felsorolt iparágakra és ipari alakulatokra kívánta kiterjeszteni. Ez a körülmény erősen megnehezíti a konkrét esetek elbírálásánál való biztos tájékozódást, mert a törvény indokolása – a pragmatikus nyomozás legbiztosabb forrása – még a két biztosítási kör egységéből és az ebből eredő szervezeti előnyök álláspontjából világítja meg a javaslat szövegét; a törvényhozás pedig csak nagy vonásokban tartott indokolást nyújtanak. És most még egyszer rá kell mutatnunk a szöveg pongyolóságára és *kétféleképpen voltára*. Az 1907: XIX. t.-c. ugyanis az utolsó pillanatban, lázas gyorsasággal lett kétféleképpen különálló törvényjavaslatból összevonva: a betegsegélyezési törvény novellájából és a régebbi önálló balesetbiztosítási törvényjavaslatból. Az összevonás a legdurvább módon történt: a hasonló tárgyra vonatkozó §§-ok egymásután, helyezettettek és az egész §-tömeg egységes számozást nyert, de még a szöveg műkifejezései sem nyertek egységesítést. Ezért szól pl. a 2. §. 11. pontja a *fuvarozásnál* alkalmazottak betegsegélyezési kötelességéről; de a 3. §. 18. pontja már a *fuvarozó vállalatok* biztosítási kötelességéről szól; de ugyanezen §. első bekezdésében a baleset biztosítási kötelességet azokra állapítja meg, akik „az alább felsorolt *vállalatoknál, üzemekben* vagy *munkálatoknál* . . . vannak alkalmazva. De már a 4. §. *csak az üzemek* balesetbiztosítási kötelességéről rendelkezik, a 31. §. pedig világosan és egyenesen az *üzemek* biztosítási kötelességét rendeli határozathozatal tárgyává tenni. Ebben a zavarban nem nyújt biztos támpontot a régi balesetbiztosítási törvényjavaslat indokolása sem, mert a javasla-

tot feltagolták, beleékeltek a betegségyezési törvény novellájába, s ha most a két törvényjavaslatból előkerült szövegrészek ellentmondanak is egymásnak, nem lehet mindegyiket önmagában magyarázni, hanem – egy törvénynek lévén már most alkatelemei – csakis az egész szöveg kiegyenlítő magyarázatát lehet elfogadni.

Hogy ennek a csekélynek látszó, a *sok közül* csak példaképen kiragadott szövegezési eltérésnek minő következményei vannak, azt a gyakorlat máris sajnos igazolta.

A munkásbiztosítási választott bíróság baleseti kártalanítást ítélt meg egy déligyümölcskereskedő kocsisának, azon a címen, mert fuvarozási *munkát* végzett; épen ellenkező döntést alkotott az állami munkásbiztosítási hivatal biztosítási tanácsa, mikor kimondta, hogy vendéglők és kávéházak nem esnek balesetbiztosítási kötelezettség alá még akkor sem, ha 20-nál több alkalmazottjuk van, mert a kávéház vagy vendéglő nem esik a törvény 3. §. 3. pontjában említett *ipari műhely* fogalma alá. Ez a döntés azon az alapon áll, hogy a biztosítási kötelezettség nem a személy, hanem az *üzem* szempontjából bírálendő el; ha tehát az *üzem* nem biztosításra kötelezett, akkor alkalmazottai *egyáltalán* nem biztosításra kötelezettek, még ha oly *munkáknál* vannak is foglalkoztatva, melyek egyébként biztosítási kötelezettség alá esnek. Tudvalevő, hogy nagyobb vendéglőkben és szállodákban van házi hentes, mészáros, kárpos, lakatos, szerelő, kocsi stb. Ezek az állami hivatal döntése szerint nem biztosításra kötelezettek. A két felfogás ellentétessége nyilvánvaló. Volt is konkrét eset rá. Épen egy vendéglő kocsi, kit a vendéglő részére történt bevásárlás hazaszállítása alkalmával elütött a villamos. A törvény pongyola szövege mindkét álláspont mellett is, ellene is nyújt indokokat. A törvény 31. §-a világosan arról rendelkezik, hogy az *üzem* biztosítási kötelezettsége képezi háztározathozatal tárgyát. Ezt az álláspontot nem rontja le véleményem szerint a 3. §. azon kifejezése, hogy azok a „*vállalatok, üzemek és munkák*, melyekre a balesetbiztosítás hatálya kiterjed, a következők:” In concreto elbírálás tárgya, hogy bizonyos munkák egy üzem keretében történnek-e, vagy nem, s ahhoz képest az egész üzem biztosítási kötelezettsége veendő elbírálás alá. Épen úgy, mint a hogy a kereskedő raktára (nem raktár-vállalata) nem esik önmagában biztosítási kötelezettség alá, de mint *üzem* bíraltatik el, ha abban egy olyan kritérium van, mely a biztosítási kötelezettséget megállapítja. Ha tehát az illetőnek elemi erővel hajtott árufelvonója van, biztosításra kötelezett *üzemmé* válik, és biztosítandó az üzem *minden* alkalmazottja, mert hiszen munkája során – kisebb vagy nagyobb mértékben – ki van téve annak a veszélynek, melylyel a gépi üzem jár. Tehát nemcsak a liftkezelő lesz biztosításra kötelezetté, hanem az egész *üzem* a törvény 3. §.26. pontja alapján. Ezért pl. a vendéglőkre vonatkozó döntést nem tartom helyesnek, mert a nagyobb vendéglők alkalmazottai a 3. §. 9. és 13. pontjaiban foglalt felsorolás szerint biztosítási kötelezettség alá esvén, biztosításra kötelezetté válik az egész üzem. Nem tudom elképzelni, hogy ezt a biztosítási kötelezettséget az egész üzemre csak egy géperejű lift állapíthassa meg, más – minden egyéb kritérium nélkül is biztosításra kötelezett foglalkozás (mészáros, szerelő stb.) pedig ne. De okvetlenül kell olyan foglalkozásnak lenni, mely kifejezetten a, biztosítási kötelezettség hatálya alá esik. Ha nincs az illető szállodának saját mészárosa, hentes, szerelője stb. – akkor *üzeme* biztosítási kötelezettség alá nem esik. Hogy e tekintetben a 20 alkalmazott fenforgása egymagában is megállapíthat ja-e a biztosítási kötelezettséget azon az ala-

pon, hogy a vendéglő stb. nem esik az „ipari műhely” fogalma alá, nem kívánom most eldönteni.

Ugyanilyen gondolatmenet alapján azonban nem tudom osztani azt a felfogást sem, hogy a déligyümölcs nagykereskedő kocsi biztosításra kötelezett. Kocsi és kocsi alkalmazása – egyéb kritériumok híján! – nem állapíthatja meg a biztosítási kötelezettséget, mert a 3. §. 1-26. pontjának egyike alá sem esik. Igaz, hogy a §. bekezdése azt mondja, hogy „az alább felsorolt vállalatok, üzemek és munkák” esnek biztosítási kötelezettség alá, de a taxatívban tényleg mindenütt fel is van sorolva, hogy mely esetben állapítja meg a biztosítási kötelezettséget az „üzem”, a „vállalat” s mikor a „munka.” Biztosítás alá esnek az építő-ipari, kéményseprő, kútsínáló stb., stb. *üzemek*, Vívezetési, gáz, villamvilágító stb., stb. *munkák*; kotró, rév, komp, tutajozó, *fuvarozó* stb., stb. *vállalatok*. A taxatív szerint a fuvarozási munka önmagában nem biztosításra kötelezett, hanem csak a vállaltszerűleg végzett fuvarozás: a *fuvarozási vállalat*, és illetve ennek alkalmazottai. Énnélfogva! kereskedőnek kocsi nem esik biztosítási kötelezettség alá a törvény pragmatikus értelmezése szerint, eltekintve attól, hogy ha a törvény szigorú szövegétől eltérünk, akkor az a *munka*, amit a kereskedő áruinak a vevőhöz való szállításával végez, a kereskedelmi jog szerint egyáltalán nem eshetik a fuvarozás fogalma alá.

De még ez az eszmemenet sem hozza meg a vitás kérdések teljes tisztázását.

A 3. §. 7. pontja szerint „út, ház, csatorna és ablaktisztító *munkák* balesetbiztosítási kötelezettség alá esnek.” A fenti eszmemenet szerint az ablaktisztítás! *munka* végzése, tehát megállapítja a biztosítási kötelezettséget és a munkaadót „üzemtulajdonossá” teszi, így pl. Budapesten majdnem minden házi cseléd baleset esetére biztosításra kötelezett volna és minden jámbor beamter, akinek cselédtartásra jut, „üzemtulajdonosként” szerepelne. Nem tudom elképzelni, hogy ez a törvényhozás intenciója lehetett volna. Nagyon ellenmond ennek, hogy a 7. §. b) pontja szerint a házi cselédek önként biztosíthatók; a biztosítási kötelezettség pedig kizárja az önkéntes biztosítást.

Hogy essünk át ezen az újabb nehézségen, melybe egy – nézetem szerint helyes magyarázat – következményei kergetnek? Közel álló dolog a törvény címe utalni, mely szerint az 1907 : XIX. t.-c. az *ivari és kereskedelmi* alkalmazottak biztosításáról intézkedik. De ez a cím sem helyes; nem szabatos, nem fedi a törvényben megállapított biztosítási köröket. Kétséget nem hagy fenn, hogy a színész, a gyógyszerész, a kórházi ápoló, tápszervizsgáló intézeti orvos, a postás, az állami törvényhatósági stb. alkalmazottak, tanintézetek műhelyeiben tevékenyek, a javító- és letartóztatási intézetek „lakói” semmiféleképp sem vonhatók az „ipari és kereskedelmi alkalmazottak” fogalma alá. Lehetséges ilyen körülmények közt a törvény címéből következtetni valamely esetben a biztosítási kötelezettséget megállapító kritériumokra? Azt hiszem: igen. Kétségtelen, hogy a biztosítandók zömét az ipari és kereskedelmi alkalmazottak teszik; kétségtelen, hogy a törvényhozás ezeket akarta a biztosítás kereteibe bevonni, *ezekért és ezeknek* készült a törvény. Ami ezen túlmege, az a törvényhozás kifejezett rendelkezése, kivételes szabály, amely mint ilyen, szorosán magyarázandó és kiterjesztést nem tűr. Világos, hogy nem lehet helyesen érvelni pl. az állami díjnokok biztosítási kötelezettsége ellen azon az alapon, hogy a törvény csak az ipari és kereskedelmi alkalmazottakra vonatkozik és így az állami stb. alkalmazottak közül csak azok esnek biztosítási kötelezettség alá, akik az

illető körületnek ipari vagy kereskedelmi jellegű vállalatainál vannak (vasút, posta, vasgyár, kenyérgyár, vízmű stb., stb.) A taxatív felsorolásnál fogva a biztosítási kötelezettség *minden* állami stb. alkalmazottra kiterjed (a törvény egyéb rendelkezéseinek keretei között), „épen így azonban nem is lehet tovább menni és nem lehet állítani, hogy a „vállalatok, üzemek és munkák” fogalma az ipari és kereskedelmi tevékenység köreinek kívül eső körökre is kiterjeszhető volna, azon túlmenően, amennyire ezt a törvény taxatiója kivételiesen kiterjeszti.

Ez a magyarázat megfelel a törvényt magyarázó összes elfogadott kellékeinek, kiegyenlíti a pongyola szöveg ellentmondásait, és oly eredményekhez juttat, melyek a gyakorlati szükség és a célszerűség igényeit is *kielégítik*.

Nem jelenti ez az eszmefuttatás a biztosítási kötelezettség összes vitás kérdéseinek megoldását, Sőt nagyon távol áll tőle. Nem is célozta ezt a munkát, nem is igényelheti ezt az eredményt. Egyszerűen ráakartam mutatni a fenforgó nehézségekre, azok indokaira és az eddigi tapasztalatok alapján, mindig a törvény szövegével a kezemben, egy pár *tipikus* példával iparkodtam a helyes állásponthoz elvívő módszerre és útra rámutatni. Ha más vitás kérdés megoldásához evvel – a törvény magyar ázás mai forrongó állapotában – némi támpontokat nyújthattam, hiszem, nem végeztem haszontalan munkát.

A munkásbiztosításról.

Írta: *Garbai Sándor,*

az országos munkásbetegsegélyező-balesetbiztosító-pénztár elnöke.*)

Tisztviselők.

Vége-hossza nincs a meghamisított közvélemény morajlásának, hogy a kerületi pénztárak melegágyai a szocialista „izgatásnak” és mindenhol elterjedt az a téves hit, hogy a pénztárakba más halandó be sem juthat, mint aki előre fogadalmat tesz a szociáldemokrata párt irodájában, hogy legalább két gömbölyű munkáltatót alkalomadtán karóba húz. A valóság pedig az, hogy az Országos Pénztár és összes helyi szerveinek tisztviselői közül nem is egészen 10 százalék tartozik a szociáldemokrata párthoz és a többi 90 százalék homlokegyenest ellenkező politikai nézetet vall és csak rosszakaratú bornírtság kell ahhoz, hogy ezeket is a pártmozgalom hoz kapcsolják. Fontos kérdés, hogy a pártmozgalomnak a mai viszonyok között szüksége van-e arra, hogy használható embereit a betegpénztárakban helyezze el? Nincs. A pénztárakban levő és ma is aktív szerepet vivő szocialisták régi időkben kerültek a pénztári munkához és ma nélkülözhetetlen tisztviselői a pénztáraknak s nem egy közülük munkásbiztosítási szaktekintélylyé küzdötte föl magát. A partes szakszervezeti agitáció nem is tud annyi alkalmas embert kapni, mint amennyire égető és sürgős szükség van s nem egyszer hangzott már föl a kívánság a pártban, hogy ki kell venni a tevékeny embereket a pénztár szolgálatából. A szociáldemokrata alapon szervezett munkásság nem azért vonul be a pénztárakba, hogy vezetőinek állást biztosítson, hanem bevonul: először, mert egy munkásbiztosítási intézményt csak öntudatos munkások vezethetnek helyesen; másodsor, mert a munkásbiztosítás szociálpolitikai kérdés, melynek létrehozása, föntartása és fejlesztése a szocialista propa-

ganda műve; harmadszor bemennek azért, hogy a munkásbiztosítást sem a kormány, sem a munkáltatók politikai céljaik eszközévé ne tehessek.

A szociáldemokrata párt mindenkor erősen hangsúlyozta, hogy a pénztári tisztviselő a pénztári órák alatt ne politizáljon, hanem körültekintő gondossággal, szorgalommal és mindenek fölött türelemmel és előzékenységgel teljesítse hivatását s ha munkáját befejezte és a pénztári helyiséget elhagyta, szabad ember, aki meggyőződése szerint cselekedhet s ezért senkinek sem tartozik számot adni. Nincs kifogása a szociáldemokrata pártnak az ellen, ha a pénztári tisztviselők érintett 90 százaléka szabad óráiban összehívja a pénztári tagokat és ott agítál a szocialista mozgalom ellen és törekszik híveket szerezni a maga hazafias vagy vallásos fölfogásának, mint ahogy ezt számtalan esetben meg is teszik. Minden öntudatos munkás egyetért abban, hogy a pénztárakat pontos, szorgalmas, lelkiismeretes és főként előzékeny tisztviselői karral lehet csak jól vezetni s a szociáldemokrata párt teljes egészében erre is törekszik.

Törvéymódosítás.

Politikai életünk porondján számtalanszor hallatszák a kiáltás: revízió alá kell venni a munkásbiztosítási törvényt! Kétségtelenül olyan rossz a törvény, hogy fundamentálisan át kell alakítani, ha azt akarjuk, hogy gyorsan életere kapjon a munkásbiztosítás. Csak hogy a revízió mikéntjére nézve is eltérők a vélemények. Az építőiparosok szövetségéhez tartozó munkáltatók az Állami hivattal együtt úgy akarják a törvényt reformálni, hogy minden szocialista munkást kipusztíthassanak és csak ők maradjanak irányítók. A vállalati pénztárak úgy akarják megcsinálni, hogy ők teljesen függetlenítsék magukat az Országos Pénztártól. Ez természetesen nem lehet a revízió helyes alapja. A törvényt – hangsúlyozom – úgy soha nem lehet megreformálni a működő szervek eltörlése nélkül, hogy szociáldemokraták ne kerüljenek be, A vállalati pénztárak különválasztása pedig csak célzatosan történhetik s egyenesen a vállalatoknál alkalmazott munkásság kijátszására és megkárosítására. Ilyen törekvéssel szemben pedig minden önértetes munkásnak állást kell foglalni.

En is szükségesnek tartom a törvény revízióját, még pedig oly irányban, hogy az Állami Hivatal mai formájában szüntessék meg és csak mint bírói tanács ítékezzenek biztosítási ügyekben harmadfokúlag. Az Országos Pénztár, mint teljesjogú önkormányzati testület, intézze kizárólag a munkásbiztosítás összes ügyeit. Az új törvény ne tegyen kivételt kisüzem és nagyüzem között s a járulékot egységes alapon rendezze. A vállalati, magánegyesületi pénztárak és bányatársuladák szűnjenek meg s tagjaikat a kerületi pénztárakhoz kell csatolni. A törvény tegye lehetővé, hogy a baleseti és betegsegélyezési tartalékalapok a beteg munkások egészségügyét szolgáló intézmények létesítésére legyenek fordíthatók. Mondja ki az új törvény, hogy sikkasztás vétségét követi el az a munkáltató, aki a járulékokat levonja a munkásoktól és nyolc napon belül nem fizeti be a pénztárba, amely ténye hivatalból üldözendő bűncselekmény legyen. Ki kell mondani ezt a törvényben azért, mert most is 4 millió korona hátralékos járulék van künn a munkáltatóknál, amelynek nagyrésze be sem hajtható. Ugyancsak szigorú pénzbírsággal kell büntetni azt a munkáltatót, aki munkásait tudatosan nem jelenti be a pénztárba, hogy így magának megtakarítsa a járulék 50 százalékát. Az ily módon be nem jelentett és nem biztosított ipari mun-

*) Részlet egy nagyobb tanulmányból Lásd Szemle rovatunkat.

kások száma fölülhaladja most is a negyedmilliót. Az új törvényben gondoskodni kell, hogy a beteg munkás ellátása ne 20 hétre, hanem 52 hétre terjedjen, mert szerintem kötelessége a társadalomnak mindaddig ott állni az egyes beteg tagja mellett, amíg az teljesen meg nem gyógyult. Készpénzfizetésre át nem változtatható fogházbüntetésre ítéltessék az a munkaadó, aki munkásait nem az összes javadalmazásuknak megfelelő bérosztályba sorozza. Végül szabályoztassék az új törvényben a szezonmunkások egész évre kiterjedő igényjogosultsága, valamint a munkanélkülieké is.

Ilyen irányban kell és szükséges is a törvénymódosítás. Ha nem ezt az irányt fogják követni, kár hozzáfogni a revízióhoz, mert a gyakorlati tapasztalatok vaslogikája úgyis átmarja a rossz törvény szakaszait és nehéz küzdelemmel bár, de mégis ki fogják kerekíteni a működő szervek egymás hatáskörét s az ellentétek halmazatából előretör nemsokára a helyes munkamegoszlás elve. S amikor minden szerv érzi munkájának sokaságát, önkénytelenül mond le hatalmi hóbortjairól s örül, ha jelentkezik valaki, aki az „önkormányzat” jelszavával egy csomó terhes munkától megszabadítja. Az időnek tényleg van „érlelő” hatása, miként egyik magyar államférfi nemrég mondotta. Bár nem helyes, hogy ezt a politikai jogok megadásával kapcsolatban említette, mert itt ez a jelző szenvedélyes kitörésekre, amott esetleg megnyugtató folyamatra szolgálhatott volna alapul.

A védjegyek kötelező használatáról.

Írta: Dr. Urbach Lajos.

A védjegyek oltalmáról intézkedő 1890. évi II. t.-c. 6. §-a értelmében „a belajstromozott védjegy használata rendszerint nem kötelező, azonban a kereskedelmi miniszter bizonyos árunemekre elrendelheti, hogy ilyenmő árak forgalomba bocsátásuk előtt a jelen törvény értelmében belajstromozott védjeggyel rendeleti úton megállapítandó módon láttassanak el.” A törvény alkotása idejében védjegyjogunk annyira fejletlen volt, hogy az ily rendelkezés a viszonyoknak teljesen megfelelőnek volt tekinthető, mert senkinek köreit nem zavarta, ha egy vállalat tulajdonosa oly védjegyet is lajstromoztatott, amelyet áruinak megjelölésére használni önmaga ugyan nem kívánt, hanem az árujegyvet a maga részére csak azért lajstromoztatta, nehogy más valaki ily árujegyvet használhasson. Fel kell azonban ismernünk, hogy ily lajstromozás a védjegyoltalomnak törvényi céljával ellentétben áll és dogmatikailag álig megokolható intézkedés.

Védjegyek alatt ugyanis a törvény értelmében oly jelvények értendők, amelyek a kereskedelmi forgalomra szánt készítményeknek és áruknak más hasonló készítményektől és áruktól való megkülönböztetésére szolgálnak. (Lásd az 1890. évi II. t.-c. 1. §-át.) Ha azonban valamely védjegy semmiféle árun nem használtatik, úgy ez a törvényi rendeltetését nem „tölti be.”

Azon országban, ahol a védjegy kötelező használata statuálva nincs, fogalomná nőtte ki magát az úgynevezett defensiv védjegy, amelynek semmi egyéb rendeltetése nincs, minthogy egy létező védjegyet a törvény rendeleténél hathatósabban védjen mások visszaéléseivel szemben.

Fel kell ismernünk, hogy a defensiv védjegyeknek jogosultsága ethikai alapon megokoltnak nem mondható, mert az tulajdonképpen a törvény megkerülését jelenti, ha magamnak nagyobb oltalmat óhajtok

kieszközölni, mint aminőt nekem a törvény a védjegyet illetőleg nyújtani akar. Dogmatikailag tehát semmi körülmények között nem kifogásolhatom a kereskedelmi miniszternek 1909. évben közzétett, a védjegyek oltalmáról szóló törvényjavaslatának 53. §-át, amely a belajstromozott védjegyek kötelező használatát a svájci és angol jogban ismeretes módon statuálja, amely szerint a védjegy-oltalom megvonandó, ha a jogosult a védjegyet áruin, azok megkülönböztető megjelölése képen, az oltalom megadásának kihirdetésétől számított 3 éven belül használatba nem veszi, vagy a már használatba vett védjegy további használatával a használatbavétel időpontjától számított 3 éven belül felhagyott.

Dacára annak tehát, hogy ezen rendelkezés dogmatikailag egyáltalában kifogás alá nem eshetik, mégis a törvényjavaslat közzététele után ezen intézkedés volt a leghevesebb támadásoknak kitéve. Hozzá kell tennem mindenesetre, hogy ez a támadás nem volt mindig mellékes célzat nélkül való, mert rendszerint olyanok részéről érte a törvényjavaslat ezen intézkedését támadás, akik jövedelmüknek jó részét féltették attól, hogy ezentúl defensiv védjegyeket nem fognak jelenthetni.

A defensiv védjegyek fentartására legtöbbszörre okul hozták fel azt, hogy judikatúránk a védjegyek összetéveszthetőségének megállapítása kérdésében nem elég szigorú. Szükséges tehát, hogy valamely védjegy tulajdonosa, a nem szigorú judikatúrára való tekintettel önmaga gondoskodjék oly eszközökről, melylyel bejegyent és használatban levő védjegyének hathatósabb megvédését biztosítsa. Erre eszközül kínálkozott a jelenleg érvényben levő törvény 6. §-ának fent említett rendelkezése, amelyre támaszkodva a védjegyek tulajdonosai a használatban levő védjegyükhöz hasonló védjegyeket lajstromoztattak, de csak avégből, hogy – amennyiben a használatban levő védjegyre való tekintettel – valamely utánzást a bíróság nem találna elegendő hasonlónak, az beléütközzék a védjegy tulajdonos azon védjegyébe, amelylyel pusztán a használatban levő védjegyet körülbástyázni szándékolta. Ilyképpen történt, hogy az ábrás védjegyeket különböző színekben, különböző nagyságokban, az összetételeknek néminemű változtatásával, a szövedjegyeket pedig a betűk legkülönbözőbb variációival jelentették be. Voltak védjegy tulajdonosok, akik valóban a judikatura félszégeim okulva, tömegesen lajstromoztattak defensiv védjegyeket. Így egy igen jelentős védjegy tulajdonosa a használatban levő védjegyet nem kevesebb, mint 800 változatban volt kénytelen lajstromoztatni, nehogy egyik vagy másik szűkkeblű bíró a fenforgó hasonlatosságot esetleg a használatban levő védjegyre vonatkozólag ne találja „nem elegendőnek.” A defensiv védjegy fentartására felhozott ezen ok azonban, amint a fenti kijelentéseimből is kiténik, nem lehet juristikai ok, másfelől a vele egybekötött cél sokkal olcsóbban és hathatósabban is érhető el.

Ha a judikatúra az összetéveszthetés kérdésében nem kielégítő, akkor a védjegy tulajdonosoknak össze kell fogniok és a judikatúrára nyomatékos fellépéssel nyomást gyakorolniok abban az érdekekben, hogy az összetéveszthetés kérdésében az ítélkezés a megfelelő mederbe tereltessek. Ez a feladat hárul első sorban a védjegyügyekben eljáró ügyvédekre, akiknek kötelességük lenne minden erővel oda hatniok, úgy az egyes ügyekben, mint irodalmi tevékenységgel, hogy a bíróságok az összetéveszthetés kérdésében az összetéveszthetés lehetőségének határáig menjenek el a bitorlás tényálladékanak megállapításánál. Másfelől azonban az ér-

dekelt köröknek, éppen az elégtelen Judikaturára való tekintettel a törvény oly gondoskodásait kellene sürgetniük, amely szerint minden utánzás, amely mellett az összetévesztés lehetősége még fenforog, mint kétségtelenül befejezett védjegybitorlás büntetessék. Ezen határon tui természetesen nem lenne aztán büntetendő egy oly bitorlás, amely egy használatban nem levő oly védjegygel szemben követetik el, amely védjegynek nyilvánvaló rendeltetése nem egyéb, minthogy egy használatban levő védjegyek védőbástyául szolgáljon a törvényhozó által statuált védelmet messze meghaladó mértékben. Ily védelemre azonban aztán a védjegy tulajdonosnak egyáltalában szüksége nem lesz.

Különös jelentőségeket nyertek a defensiv védjegyek és szóvédjegyek instituálásánál, amelyeknél az összetévesztés lehetősége valóban igen sok vitára adhat alkalmat, különösen oly esetben, amikor a védett szó töve valamelyes közkeletű kifejezés és mint ilyen önmagában véve védelemre nem tarthat igényt. Ez azonban az a terep, amelyet a bíró kogníciójának kell átengedni, hogy az eset körülményeinek megfelelően állapítsa meg, vajjon az összetévesztés lehetősége fenforog-e, vagy sem.

Megengedem, lehetnek érdekek, melyek mellett valamely bejelentett védjegy nem vétetik használatba a bejelentéssel egyidejűleg, de éppen azért rendel a javaslat 3 esztendői határidőt, hogy ezen érdekek megfelelő kielégítést nyerjenek. Ha valamely védjegy 3 esztendőn belül használatba nem vétetik, arról joggal fel-

tehető, hogy az defensiv védjegy és annak fentartása a törvényhozó célzatával össze nem egyeztethető. Mint bíró, ily esetben fel kellene ismernem, hogy azon védjegy, amely miatt valamelyes utánzás üldöztetik pur et simple defensiv védjegy-e, avagy figyelemmel a védjegy rendeltetésére, a bitorlás fenforgónak mégis megállapítható-e. Ugy tehát a törvény helyes alkalmazása mellett a defensiv védjegyek céljukat tulajdonképpen el sem érhetik és így azoknak fentartása merőben felesleges.

Hozzá kell tennem azonban, hogy mindaddig, amíg a bíró magának arról, hogy valóban defensiv védjegyről van-e szó, kétségtelenül meggyőződést nem szerzett, azt feltennie nem lehet, hanem megköveteltetik, hogy a büntető bíró előtt kétségtelenül igazoltassék, miszerint a támadás alapját képező védjegy hosszabb időn keresztül van belajstromoztatva anélkül, hogy az tényleg használatba vétetett volna, valamint, hogy a kérdésben forgó védjegy hasonlít a védjegy tulajdonos tényleg használatban levő védjegyéhez, amely két körülmény egybevetésével a bíró már konkludálhat arra, hogy a használatban nem levő védjegy, mint defensiv védjegy, pusztán a használatban levő védjegy további oltalma céljából lajstromoztatott.

Ezzel meg akartam felelni azok támadására is, akik a „Vegyészeti Lapok” 1909 szeptember 20-án megjelent számában közzétett cikkem kifejtéseivel egyet nem értettek.

SZEMLE.

Munkásbiztosítás.

Rovatvezető: **dr. Halász Frigyes,**
az Országos munkásbetegsegélyező és balesetbiztosító-pénztár fogalmazója.

A munkásbiztosításról

ír hosszabb cikket Garbai Sándor, az Országos Pénztár elnöke a Szocializmus márciusi számában. Az érdekes cikk két utolsó fejezetét mai számunkban közöljük. Az első fejezet „Kapkodás” címet visel. Szerző szerint az 1907: XIX. t.-c. nem egyéb, mint az önkormányzat hamis mázával bevont önkényuralom. Az Állami Hivatal által kiadott számtalan rendelkezések elkeserítették úgy az Országos Pénztár igazgatóságát, mint a helyi szerveket is, s megindult a nagy keresztesháború a pénztárak és az Állami Hivatal között az önkormányzati jogok utolsó morzsájának megmentés-körül. A munkásbiztosítás legfelsőbb fóruma olyan dolgokba is beleavatkozott, amelyek nem estek hatáskörébe. Így az, hogy a Pénztár miként látja el beteg tagjait, az érdekelt munkások és munkaadók együttes feladata. Az érdekelt az Országos Pénztár közgyűlésén e tárgyban megegyezésre is jutottak. Az állami hivatal azonban megsemmisítette a kögyűlés azon határozatát, amelyben az érdekelt arra vállalkoztak, hogy a hetedik napon is fizetik a biztosítási illetéket. Ez által közel 8 millió korona bevételtől estek el a pénztárak, amelyek most oda jutottak, hogy ha a pénzügy-minister nem ad rövid idő alatt kamatmentes kölcsönt, a pénztárak csődbe jutnak. Az Állami Hivatal ugyan 2½ év után a közgyűlésnek igazat adott, de kérdés, a segítség nem-e későn érkezett.

„Önkormányzat” című fejezetben kifejti szerző, hogy a pénztáraknak de facto nincsen önkormányzatuk. Az 1907: XIX. t.-c. rendelkezései azt mutatják, hogy egy messze-menő önvédelmi harcnál lefokozott értékű az Országos

Pénztár szerkezete. A szervezett munkásság nem tűrheti, hogy a munkások tekintélyes részét vállalati pénztárakba tömörítsék. A vállalati pénztárakat – egy-két kivétellel – nem a jobb egészségügyi ellátás, hanem a munkások kiválasztása és fegyelem alatt tartása miatt alakítják. A vállalati pénztárak csak egészséges emberanyagot kapnak s rögtön az eltávolítás eszközehez nyúlnak, ha a munkásnál huzamosabb betegség jelei mutatkoznak. Ez a megrongált szervezetű munkásság nagyobb része a kerületi pénztárak terhére esik. A 3%-os törvényes járulékok mellett a szegedi kerületi pénztár például deficitel dolgozik, a szegedi kenderfonó-gyár vállalati pénztára pedig csak 1%-ot von le a munkásoktól. Képzeltetni, milyen lehet itt a betegek ellátása. Egy másik vállalati pénztárnál pedig a gyáros a felesége furdószámláját a pénztár terhére számoltatta el, egy erdélyrészi vállalati pénztár kiküldött tisztviselői pedig egy éjjeli mulató költségeit számoltatták el „közegészségügyi ellátás” címe alatt.

„Amíg a törvény rendelkezése azt mondja, hogy minden vállalat, mely 300 munkást foglalkoztat, alakíthat vállalati pénztárt és minden vállalati pénztárnak ez alapon, joga van két küldöttet küldeni az Országos Pénztár közgyűlésére, és ott az igazgatóságot nem a képviselt tagok arányában, hanem a közgyűlési kiküldöttek arányában kell megválasztani, addig lehet ugyan udvarias formák között egyetértéssel intézni az Országos Pénztár ügyeit, de ha egyszer mélyebben fekvő okok miatt kénytelenek a pénztárak összeveszni, úgy szerencsétlenség volna a kerületi pénztárakra, ha csak az Orsz. Pénztár volna kénytelen a kerületi pénztárakat megvédelmezni, az az Orsz. Pénztár, amelynek irányítása esetleg kisebb részben nyugszik a kerületi pénztárakon, míg a többség a vállalati pénztárak kezében van.”

„A hatáskörök megoszlása” című fejezetben azt mondja szerző, hogy „nagy baj az, hogy az Országos Pénztár egynemely vezető férfiai azon a téves nézetben vannak, hogy a kerületi pénztárak csak kifizető szervei az Országos

Pénztárak, és ezen a címen a pénztár minden kérdésben perdöntő fórumként jelentkeznek. Hogy az Országos Pénztár sokszor túlmegy azon a határon, melyet a célszerűség szab ki részére, annak az oka szerző szerint az, hogy még idáig nem jutott eszébe egy kerületi Pénztárak sem, hogy egy *működési szabályzatot* terjeszsen elő az országos közgyűlésnek, amelyben körültekintő pontossággal meg lehet állapítani, hogy mit végezzen el az Országos Pénztár és mit a helyi szervek. A kerületi pénztáraknak az Országos Pénztárral csak *hatásköri* vitájuk lehet, de önkormányzati nem, miután az Országos Pénztár helyi szerveivel együtt jelent önkormányzatot.

A „tagok ellátása” címet viseli a következő fejezet. Ebben azt mondja szerző, hogy a budapesti kerületi pénztár abnormis nagysága, a vidéki kerületi pénztárak pedig rendellenes kicsiségük miatt képtelenek munkásjóléti intézmények alkotására.

Vidéken alig van egy-két kerületi pénztár, ahol rendelélőintézet van és ott is gyalázatos állapotok között. Ezeket a mizériákon csak az állam segíthet, amely Budapesten akkora állatgyógyászati akadémiát tart fön, melyből 10 vármegye területére való kórház kitelne, holott a beteg emberek országsszerte fekvőhelyet sem találnak. Ha azonban az Országos Pénztár megteremtheti a maga pénzforszáit, képes lesz arra, hogy az ország gócpontjain kórházakat, műtermeket létesítsen. Ezek az intézmények annál könnyebben megvalósíthatók, mert néhány éven belül a baleseti tartalékalapból kilehetne hasítani 4-5 millió koronát erre a célra, és azt a kamatjövédelmet, amit a bank biztosít, a pénztár is garantálhatja. Bár a jó orvosi ellátás a munkásbiztosítás egyik főpillére, a legtöbb orvos – tisztelet a kivételeknek – nagyrészt utolsó foglalkozásnak tartja a munkások ellátását. A legtöbb orvos csak szükségéből fogad el pénztári munkát és ezt olyan munkának tekinti, melyet előkelőbb társaságban le illik tagadni.

Hírek.

A kerületi pénztárak szervezetének kiépítése. Az országos pénztár immár a kerületi pénztárak által felterjesztett *illetményszabályzatokat*, s a kerületi pénztáraknak az állások tervezésére s az állásoknak a már alkalmazásban lévő tisztviselők és szolgák besorozása útján való betöltésére vonatkozó határozatait mind elintézte. A kerületi munkásbiztosító pénztáraknál összesen mintegy 1300 állásnak szervezése s ezen állások több mint felének besorozás útján való betöltése hagyatott jóvá. A besorozás útján be nem töltött állásokra vonatkozólag a pályázati hirdetések egész tömege tétetett közzé a „Munkásbiztosítási Közlönyben”. A *szolgálati és fegyelmi* szabályzatoknak jóváhagyása az állami munkásbiztosítási hivatalhoz tartozván, a pénztári alkalmazottak nyugtalansággal várják a hivatalnak ezekre vonatkozó döntését. Különösen a szolgálati szabályzatoknak a *véglegesítésre* vonatkozó része és azok, melyek nagy jelentőséggel bírnak a már besorozott pénztári alkalmazottak sorsára nézve. Remélhetőleg rövidesen bekövetkezik a hivatali szervezés ezen részének közmegnyugvásra való elintézése is. A szolgálati szabályzatok életbeléptetését követő egy éven belül lesznek életbeléptetendők az ügykezelési szabályok, a melyeknek mintáját az országos pénztár fogja elkészíteni.

Rövid időn belül várható a *pénztári orvosok illetmény-szabályzatánál; szolgálati és fegyelmi szabályzatainak* a felső fórumok által leendő jóváhagyása és életbeléptetése is. Ezeket fogja követni ugyancsak egy éven belül az *orvosi ügyviteli* szabályoknak az országos pénztár által kibocsátandó minta alapján való megalkotása. Látjuk, hogy a pénztárak szervezetének kikristályosodása végre teljes folyamatban van. A munkásbiztosításnak eddigi útvesztős terü-

lete rövid időn belül szilárd utakkal és határozott útmutatókkal beépített terület lesz, a melyen minden érdeklődő el fog igazodhatni, s a melyen a rendezett állapotok folytan minden igénylő könnyen és biztosan meg fogja találni a maga igényeinek gyors és teljes kielégítését.

A munkásbiztosítási törvény életbeléptetése Fiúméban.

Nálunk már a novellát várják, Fiúméban a corpus separatumban pedig még csak f. hó 1-én léptették életbe az 1901. XIX. t.-cz.-et. A fiúmei munkásoknak az a hasznuk volt, Fiume különleges helyzetéből, hogy majdnem 4 éven át még a munkaadó elleni keserves, végnélküli bizonytalan magánjogi perrel kellett kártérítési igényüket érvényesíteni, a mikor a 63 magyar vármegyében lakó munkások már egy egyszerű és a magánjogi perekkel szemben gyorsnak mondható közigazgatási eljárás útján jutottak a kártérítéshez. 1910 március 1-én végre a fiúmei pénztár is beolvadt az országos pénztárba, ezzel megszűnt a fiúmei munkaadóknak is a munkásbalesetek miatti egyéni felelőssége s március 1-étől kezdve ezen balesetek terhet már együtt viselik a magyarországi összes munkaadókkal; – a munkások is immár az országos pénztártól követelhetik kártérítésüket. Ezen nagyjelentőségű változás technikai keresztülvitelének megkezdéséhez az országos pénztár Szemenyei Kornél aligazgatót küldötte ki, ki fiúmei tartózkodása alatt a pénztárak a rendkívüli nehézségekkel járó nagy átalakulásnál a szükséges instructiókat megadta. A törvényt életbeléptető s a pénztár, valamint a fiúmei választott bíróság hivatalos nyelvhasználatát szabályozó minisztertanácsi és kereskedelmi miniszteri rendeleten kívül a m. kir. állami munkásbiztosító hivatal is terjedelmes rendeletet intézett a felügyelete alá került új helyi pénztárhoz, melyben szintén bőségesen ellátja a pénztárt utasításokkal.

Fiúméban a törvény életbeléptetése különös' nehézségekkel jár, mivel a biztosítottak igen nagy része a pénztár területén kívül, Horvátországban és különösen Ausztriában lakik. Ezen körülmény a T. 66. §-ának tömeges alkalmazását involválná, a mi mindenesetre nagy elégtelenséget okozna úgy a munkaadók, mint a biztosítottak körében is. Ezért Fiume szempontjából igen kívánatos, hogy a Magyarország és Ausztria között megindult munkásbiztosítási egyezményi tárgyalások lehető sürgösen és eredménytel befejeztesenek. Nagy nehézségeket fog okozni a rendkívül fluctuáló s jórészen óránként változó kikötői rakodó munkások biztosítása is.

Az bizonyos, hogy az országos pénztár Fiúméban egyik legérzékenyebb és még igen sok munkát adó helyi szervét kapta meg, ahol a különleges munka- és munkás-viszonyok, valamint a nemzetiségi viszonyok sok jövő zavar kútforrását rejtik magukban.

A nemzetközi munkásbiztosítás magyarországi egyesülete folyó hó 8-án választmányi ülést tartott Sztérenyi József ny. államtitkár elnökle alatt, melyen elhatározta, hogy március hó 30-ára közgyűlés hívassék egybe, mely után az egyesület megkezdí működését. Első feladatként a választmány közgyűlés után haladéktalanul előkészíti a munkásbiztosítási törvény reformjára vonatkozó javaslatokat.

A magyarországi bányatársulások állapotaira jellemző adatokat tartalmaz az a memorandum, melyet a napokban adták át a pénzügyminiszternek. A memorandum így szól:

Mint a es. kir. szabadalmazott Dunagőzhajós-társaság bányáinak alkalmazottai, tagjai vagyunk a pécsvidéki bányakerület társulájának, amelynek föladata, hogy a munkásokról betegség és halál esetén, valamint azok nyugdíjazásáról gondoskodjék. E társulá alapszabályai 1895-ben készülttek, mégis már elavultak és semmi tekintetben sem felelnek meg egy modern alapon álló szociálpolitikai intézménynek. Az ország más bányatársaságainál is a társulák helyzete ugyanilyen, sőt sok tekintetben még rosszabb. Hiányzik közöttük mindennemű összeköttetés, a társulák nélkülöznek minden törvényes biztosítékot; hogy betegség, baleset és halál esetén a bányász munkásokról gondoskodhassanak.

Az 1907. XIX. törvénycikk elrendelte az ország ipari munkásságának betegség és baleset ellen való biztosítását. Ez a törvény kiterjed a bányatársaságok azon munkásaira is, akik nem kötelesek a társládákhoz csatlakozni, a társládákat azonban kivonták az Országos Betegségélyező és Balesetbiztosító Pénztár hatásköre alól, valószínűleg abból az egyetlen okból, hogy ezt a kérdést egy általános modern bányatörvény megalkotásánál szabályozzák. Amikor 1910 májusában egy bányamunkás-küldöttség tisztelgett Nagyméltóságodnál, volt oly szíves ugyanilyen irányban nyilatkozni és kijelentette, hogy mihelyt lehet, az országgyűlés elé egy idevonatkozó javaslatot fog terjeszteni. Azóta kilenc hónap múlt el, az országgyűlés munkaképes és munkára hajlandó, a társládákra nézve azonban még nem készült el törvény. Ezért bátorkodunk Nagyméltóságodat arra figyelmeztetni, hogy a jelenlegi állapotok tarthatatlanok, azokat elhalasztatlanul rendezni kell; hogy a Magyarországon dolgozó 70 ezer bányamunkás érdeke megköveteli, miszerint hozzájáruljanak a társládák szociális szabályozásához, hogy a haladást ezen a téren se hátráltassák.

Engedje meg Nagyméltóságod, hogy röviden körvonalozzuk, miként tartjuk szükségesnek a társládák szabályozását.

1. A nyugdíjpénztárt el kell választani a betegségélyező és balesetbiztosító pénztártól.

2. Az összes bányatársaságok részére kötelező a társládák megalakítása, amelyek az egész országban központ-sítandók.

3. A társládák főtartásának terheit a munkások és a bányatársaságok közösen viselik, még pedig úgy, hogy a járulékok felét a munkások, a másik felét pedig a bányatársaságok fizetik.

4. Baleset esetén a bányamunkásoknak legalább ugyanazt a kárpótlást kell biztosítani, amelyet az 1907. XIX. törvénycikk az ipari munkásoknak biztosít. Mind a mellett a bányamunkások csekély munkabére mellett teljes munkaképtelenség esetén 60 százalék helyett 75 százalék legyen fizetendő.

5. A társládáknál a bányamunkásoknak teljes autonómia biztosítandó, esetleges fölebbezések elintézése céljából pedig választott bíróság alakítandó.

6. Az állampénztár bizonyos összeggel támogassa az összes társládákat.

A Budapesti kerületi munkásbiztosító pénztár által rendezett egészségügyi előadások ez évi műsora is gazdag és változatos. Kiterjed a szociális higiéné, az egyéni profilaxis minden kérdésére. Megemlítendő, hogy már a magyar vidéki városok nagyobb pénztárai is követik a budapesti pénztár példáját. Az Országos Pénztár! főorvosi hivatala vándormúzeum létesítésére anyagot gyűjt, hogy az előadások faliképek, vetített képek, grafikusok és érdekes készítmények bemutatása által érdekesebbé tétessenek és közelebb hozassanak a munkás hallgatóság megértéséhez.

A szabadkai ker. munkásbiztosító-pénztár 1910. évi jelentése. Igen ügyesen megszerkesztett, a pénztári élet minden mozzanatára kiterjedő évi jelentésben számol be a szabadkai ker. pénztár 1910. évi működéséről. Ezen pénztár egyike volt azon kevés pénztárnak, a melyek az 1910. évet felesleggel zárták. Összes járulék bevétele 162.901.66 K-ra rúgott (1909-ben 131.873 K), a kezelési felesleg 9832.93 K-át tett ki (4.96%, 1909-ben 2617 K, vagyis 2%;). Az átlagos taglétszám 1910. dec. 31-én 8858 volt (1909-ben 7809), a melynek 75%-a az I-II. napibérosztályba tartozott. A segélyezési kiadások a járulékbévételek 71.9%-át tették ki. A táppénz 37.075.82 K (2[^].55%), a gyógyászati ellátás 27.661.81 K (15%), az orvosi költség 30.203 K (22.40%) volt. A kezelési költségek a járulékbévételek 25%-át emésztették fel, ebből 18.15% személyi kiadás, 6.85% dologi kiadás. 1912-re a pénztár 210.000 K járulékbévételel és ebből 10.475 K (5%) kezelési felesleget irányoz elő.

Munkásbiztosítási perek és az ügyvédek. A nagyváradi munkásbiztosítási választott bíróság (1909. P. 39/8.) az ügyvéd által képviselt *pernyertes* igénylőnek az ügyvédi képviselőből eredő perköltségeket a pénztár terhére nem ítélte meg s ezt azzal indokolta, hogy igénylőnek magasabb intelligenciájánál fogva ügyvédi képviselőre szüksége nem volt. Az állami munkásbiztosítási hivatal igénylőt keresetével elutasította (1910. P. 180/4.) s így az ügyvédi költségeket a pénztár terhére meg nem ítélte, de az ítélet indokolásában kimondotta, hogy az I. bíróságnak felfogása az Elj. Eendelet 41. §-ának, illetve 198. §. 2. bekezdésének értelmével ellenkezik.

Elvi jelentőségű határozatok.

Ha a pénztári orvos a pénztári beteg tag gyógykezelését abbahagyja, ezt a körülményt az ok megjelölésével be kell jelentenie a pénztárnak. (Állami Munkásbiztosítási Hiv. 1911. évi február hó 20-án V. 28/1. szám.)

Elvetelés esetén nyújtandó betegsegélyezés. Az országos pénztár elnökségének határozata szerint: Elvetelés esetén a tagnak *gyermekágy segélyre* van igénye. A gyermekágyi segély nem csak akkor igényelhető, ha az elvetelés idejéig a T. 53. §-ában megjelölt 3 havi tagsági idő már letelt, hanem akkor is, ha *orvosilag megállapítatik, hogy az elvetelés a terhesség oly idejében következett he, hogy az elvetelés időpontjából a szülés rendes idejéig még hátralevő idő és az elvetélést közvetlenül megelőzőleg a pénztár kötelekében eltöltött idő együttvéve 3 hónapot kitesz.*

Az esetben, ha ez meg nem állapítható, úgy a gyermekágyi segély nem, hanem csakis a T. 50. §-ának 3. bek.-ében megjelölt segély (táppénz) nyújtható.

A kórházban ápolott bujakóros, trachomas és elmebeteg pénztári tagok hozzátartozóinak féltáppénze tárgyában az országos: pénztár elnöksége egy konkrét eset kapcsán a következőleg határozott: „A kórházban ápolott elmebeteg stb. hozzátartozóinak a féltáppénz kifizetendő, mivel az 1907. XIX. t.-c. 206. §-a csakis a maguknak a *kórházban ápoltak ápolási költségeinek viselése* alól mentesíti a pénztárt, vagyis csupán az 1907. XIX. t.-c. 59. §-ának 1. bek.-e alól állapít meg kivételt a bujakóros, trachomas és elmebeteg pénztári tagok tekintetében, de nem létesít ilyen kivételt az 1907. XIX. t.-c. 59. §-ának 3. bek.-ében megállapított féltáppénz kiszolgáltatási kötelezettség alól.

Aból, hogy az 1898. XXI. t.-cz. 9. §-a csakis a *kórházban ápoltak ápolási költségeire* vonatkozik, következik egyúttal, hogy a féltáppénznek megtérítése az államkincstártól nem követelhető. (O. M. B. P. 1911. évi 4426. sz.)

A varrónőkhöz tandíjfizetés mellett tanulni járó leányok biztosítása kötelezettsége tárgyában az országos pénztár elnöksége a következő elvi határozatot hozta: „Az olyan leányok, kik valamely varrónőhöz néhány heti vagy havi időtartamra azért járnak, hogy a varrást elsajátítsák, illetve abban gyakorlatot szerezzenek, s a kiknek szülei ezért a varrónőt díjazták is, biztosítási kötelezettség alá nem esnek.”

Joggyakorlat.

Biztosítási kötelezettség.

Igaz ugyan, hogy a vízi társulatok magán- és közérdek oltalma végett alakulnak és hogy közérdekű működést fejtenek ki, ez a körülmény egymagában azonban még nem adja meg ezt nekik a közintézeti jel-

leget, de nem adja meg ezt nekik semmiféle jogszabály sem. A vízszabályozó társulatok lényegükben víz-, gát- és csatornaépítésekkel foglalkozó egyesületek lévén, az 1907: XIX. t.-cz. 1. §-ának 4. pontja értelmében, betegség esetére biztosítási kötelezettség alá esnek mind-ama alkalmazottjai, akiknek fizetése évenként kétezer-negyszáz koronánál, illetve akinek bére naponként nyolc koronánál nem több; az 1907: XIX. t.-c. 3. §-ának 5. pontja értelmében pedig összes alkalmazottjai baleselbiztosítási kötelezettség alá esnek.

M. kir. Curiának 1911 február 15-iki G, 268. sz. ítélete.

Betegsegélyezés.

Tag igénye a családtag által sürgős szükségből magánúton igénybe vett segélyezési eszközök költségeinek megtérítésére. Sürgős szükség fogalma:

A munkásbiztosítási törvény 61. §-ának azon rendelkezése, hogy a tag a katonai szolgálat alatt segélyezésre nem tarthat igényt, csak a tagot saját személyében megillető segélyekre vonatkozhatik.

A T. 59. §. ut. bekezdésében megjelölt segélyezési eszközök költségeinek megtérítése az ott megjelölt feltételek esetén, nemcsak a tag saját személyére nézve, hanem igényjogosult (T. 50. §. 5. p.) családtagjai részére is követelhető a pénztártól.

Sürgős szükség nemcsak akkor forog fenn, ha a segélynek a pénztár útján való igénybevételeből eredő kése-delem, a beteg életét veszélyezteti, hanem akkor is, ha ez a beteg gyógyulását lényegesen késleltetni vagy nehezíteni alkalmas. (M. kir. áll. Munkásbiztosító Hivatal 1911 febr. 7-én. P. 206/2. sz. 22. sz. elvi határozat a.)

A munkásbiztosítási választott bíróság az igényelt üüdükiadások helyett táppénzigény megítélésébe nem bocsájtkozhatik.

A, rab. Tál, bíróság más igényt, mint amelyet a iél felebbelssel vagy közvetlen keiesettel érvényesít, el nem bírálhat.

M. kir. állami Munkásbiztosítási hivatal 1911 február hó 7-én hozott 1910. P. 213/2. számú Ítélete.

A m. kir. állami munkásbiztosítási hivatal igénylő fölebbezését elutasítja, ellenben a pénztár felebbezésének helyt ad és az I. bíróság Ítéletét megváltoztatva, igénylőt az 1909 május 27. napjától, 1909 június 16. napjáig Stoósfürdön igénybe vett fürdőzés költségei fejében követelt 179 K. 45 f. megfizetésére irányuló igényével elutasítja.

Ígénylőt 1909 április 12. napjától május 3. napjáig dr. G. D. pénztári orvos gyógykezelte, és pedig mint idegbaj miatt munkaképtelen beteget. Ekkor lakóhelyéről Kassára, majd innen, állítólag dr. F. V. kassai orvos tanácsára fürdőhelyre utazott és pedig Stoós fürdőre, ahol 1909 május 27. napjától 1909 június 16. napjáig tartózkodott. Lakás, kiszolgálás, gyógydíj, fürdőorvos és a fürdők fejében 179 K. 45 f. költség merült fel.

Ígénylő 1909 október 7. napján érkezett beadványában kérte a pénztárt, hogy miután egészsége helyreállítása végett kénytelen volt fürdőhelyet felkeresni, és így állítása szerint Stoós fürdön 4 hetet, Kassán 2 hetet tölteni, a pénztár némileg térítse vissza költségeit.

Az eperjesi kerületi munkásbiztosító pénztár igazgatósága 1910 január 16. napján 179/910. sz. a. hozott határozatával az 4907: XIX. t.-c. 59. &. utolsó bekezdésére alapított megokolásával az igényt elutasította.

Az I. bíróság a pénztárt 6 heti táppénz címén 52 K. 50 f. fizetésére kötelezte. Az orvosszakértőként meghallgatott dr. Gs. A. egyetemi magántanár véleményével bizonyítottként fogadta el ugyanis, hogy igénylő betegsége a fürdő használatát nem indokolta. Ellenben kiindulva az 1907: XIX. t.-c. 59. §., utolsó bekezdésének oly értelmezéséből, amely szerint ennek rendelkezése csak arra a költségöbbletre vonatkozik, amely a nem pénztári orvos kezelé-

séből fölmerül, az orvosszakértő véleményével bizonyított 6 heti munkaképtelenség tartamára jogosnak tartott táppénzt, igénylő javára megítélte.

A m. kir. állami munkásbiztosítási hivatal az I. bíróságnak azt az eljárását, amely szerint az igényelt fürdőkiadások helyett táppénzigény megítélésébe bocsátkozott, helytállónak nem találja.

A munkásbiztosítási pörnek abból a törvényesen megállapított rendjéből, amely szerint az rendszerint a pénztár határozata ellen irányuló fölebbezéssel indul meg és közvetlen kereset is csak bizonyos meghatározott igény vagy igények tárgyában a pénztár terhére mutakozó kése-delem esetén terjeszthető elő; továbbá abból az eljárási szabályból is (Elj. rendelet 92. §.), amely szerint a fölebbezés jogszerű kiterjesztése csak a pénztári határozattal eldöntött igénypontokra nyerhet helyet, kétségtelenül meg kell állapítani azt az irányadó jogelvet is, hogy a munkásbiztosítási választott bíróság más igényt, mint amelyet a fél fölebbezéssel vagy közvetlen keresettel érvényesít, el nem bírálhat.

Ezt a jogszabályt megsértette az I. bíróság akkor, amidőn igénylő javára táppénz megítélésébe bocsátkozott, noha ez sem a pénztárnál, sem a bíróságnál, ennek az eljárásnak keretében, táppénzt egyáltalán nem kért. A pénztár mellözésével, magánúton használt fürdőkiadásainak megtérítésére irányuló igény ugyanis táppénzigénnyel nem azonosítható, mert ezek nemcsak a T. 50. §-ban felsorolt igénypontok között elfoglalt külön helyük következtében, hanem keletkezésük és tartalmuk elütő természetéhez képest is lényegesen különböznek egymástól, annak dacára is, hogy a fürdő egyszersmind a megfelelő föltételek esetén egyébként táppénzzel fedezett ellátást is magában foglalhatja.

Véleményünk szerint a mb. hivatalnak ezen nagyfontosságú perjogi elvet megállapító ítélete, amellet hogy hátrányos a pénztári tagokra, – mivel igényüknek kielégítését késlelteti, sőt sok esetben azt a pénztártól végleg el is háritja, mivel az elutasított tag sokszor fogja elmulasztani azt, hogy újabb kérvényt nyújtson be a pénztár igazgatóságához – egyúttal ellentétben is van a munkásbiztosítási adminisztrációs eljárásnak és a munkásbiztosítási peres eljárásnak a munkásbiztosítási munkásvédelmi céljából eredő egész természetével. A munkásbiztosítási adminisztratív eljárásra jellemző, hogy a pénztár nem csak a fél kérelmére, hanem hivatalból (T. 50., 55., 84. és 88. §.) köteles a törvényileg előirt segélyeket nyújtani. Következik ez abból, hogy a pénztári tagok nem magánjogi igénynyel, hanem közjogi, közigazgatási jogi igényekkel bírnak a pénztárral szemben, s a jogi ügyekben való járhatlanságuk folytán a speciálisan az ő igényeik kielégítésére alakított pénztári intézmény csak akkor teljesítheti helyesen feladatát, ha önként, a tag szigorú jogi formákba bujtattott igényemlése nélkül is felkeresi a törvényben előirt segélyekkel arra szoruló tagjait. Ez a hivatali jelleg kell, hogy érvényesüljön lehetőleg a munkásbiztosítási peres eljárásban is. A munkásbiztosítási peres eljárásnak hivatali jellegét elismerte maga a m. kir. állami munkásbiztosítási hivatal is, midőn a 7. sz. bírói elvi határozatban a következőket mondta: „Az eljárás hivatali jellegű ... vagyis a munkásbiztosítási perekben eljáró bíróságok a jogállást a felek előadásától függetlenül, hivatalból tartoznak kinyomozni, abból a célból, hogy a kötelező biztosítás szervezetében biztosítottak a szolgáltatásokat a törvényes mérvben kapják meg, tekintet nélkül arra, hogy maga az igénylő igényeit helyes alapon és helyes mértékben érvényesítette-e.”

Véleményünk szerint az eljárás hivatali jellegéből következik, hogy arra nézve milyen igények feletti ítélethozatalba bocsájtkozzék a bíróság, nem az az irányadó, hogy a fél felebbezésében niként nevezi igényeit, hanem az, hogy milyen tényeket ad elő igénye megalapozására. Mindazon igények, melyeket a fél már az igazgatóság előtt előadott tényállásból kifolyólag emel, úgyszintén mindazon igények, amelyek az igazgatóság előtt előadott és a bíróság előtt fentartott tényállásokból kifolyólag a törvény alapján emelhetők, – ha azokat a tag kifejezetten az igazgatósághoz intézett kérelmében meg nem említi is, – a bíróság által az Eljárási Rendelet 92. §-a szerint is ítélezés tárgyává tehetők, mivel az igazgatóság az előterjesztett tényállás alapján hozott határozatával a munkásbiztosítási adminisztratív eljárás hivatali jellegénél fogva a tényállásból a törvény szerint emelhető minden igény felett is döntött.

Balesetbiztosítás.

Ígénylő balkezessége a munkaképesség-csökkenés fokának megállapításánál figyelembe veendő. M. kir. állami Munkásb. hivatalnak 1910 dec. 13-án hozott 1910. P. 130/2. sz. ítélete.

A causalis nexus tanához: *A m. kir. állami munkás biztosítási hivatal, mint bíróság, beható mérlegelés alapján eléggé valószínűsítettnek találta és így megnyugvással kimondotta azt, hogy a baleset okozta sérülés közvetve alkalmas volt arra, hogy az igénylő szervezetét romboló kórnak (alkoholos természetű könnyű ideglob) munkáját sietesse, úgy hogy a halál a baleseti sérülés folytán- előállott idegrendszeri zavarok miatt nyilván korábban állott be, mint különben bekövetkezett volna, A halál tehát a balesettel okozati összefüggésben van.*

A törvény 72.§-ának utolsó bekezdése szerint csupán tanulmányaik folytatása céljából nyújtható a járadékot élvező gyermekek részére a tizenhatodik életévüket meghaladó időre is járadék, a testi vagy lelki fogyatkozás által munkaképtelen gyermekekre ezen kedvezményt a törvény ki nem terjeszti. A kir. állami munkásb.-hivatalnak 1910 szept. 27-én hozott 1009. 352/18. sz. ítélete.

Eltávozás a műhelyből az előirt engedély megváltása nélkül megbetegedés esetén nem képez elbocsátási okot. (A wieni iparbíróság döntése Cr. VI. 2077/9.)

Erős ittasság ok a rögtöni elbocsátásra. (Wieni iparbíróság. Cr. 1850/9.)

Munkások és munkaadók szervezkedése.

A szakszervezetek működése 1911-ben.

Előttünk fekszenek az egyes szakmák titkárságai által a magyarországi szakszervezeti tanácshoz beküldött jelentések. A jelentések legnagyobb része a szakszervezeti mozgalom megerősödéséről ad számot. A konjunktúrák, különösen az építőiparban, emelkedőben voltak és ezt az alkalmat több szakmának sikerült kihasználni. 1906 óta nem voltak oly nagy és hosszantartó küzdelmek, mint az elmúlt esztendőben. A bérharcok sorát a budapesti sütőmesterek kizárási akciója nyitotta meg. A harc a sütőmunkások győzelmével végződött. A sütők harcát követte a budapesti éttermi pincérek, festők, asztalosok, lakatosok és vidéki nyomdászok bérharca. Ezek közül a festőké és pincéreké végződött vereséggel, bár a festőmunkások bére emelkedett. Kollektív szerződést kötöttek a sütők, mészárosok, nyomdászok, könyvkötők, grafikai munkások, asztalosok és néhány városban az építőmunkások. Vereséggel végződött a fuvarozók és a malommunkások bérharca is.

A betegsegélyző pénztári választásoknál úgy Budapesten, mert a legtöbb vidéki városban a szervezett jelöltjei kerültek ki győztesen a választási küzdelemből.

A kormány elé felterjesztett alapszabályok jórésze látamozás nélkül érkezett vissza. A szakszervezeti tanács közbenjárása folytán kijelentette ugyan a kormányelnök, hogy az egyesülési jogot liberálisan kívánja kezelni, azonban a bányamunkások szervezkedése nem engedtetett meg, a vas- és fém munkások szövetségének pedig megtiltották, hogy az állami üzemek alkalmazottait felvegyék tagokul, mert „az állammunkaadó munkásai jóllétének előmozdítására fokozottabb mértékben képes és arra fokozottabb mértékben törekszik.”

A nagyobb szakmák szervezetei jelentéseinek közlését következő számainkban fogjuk megkezdeni.

A famunkások V nemzetközi kongresszusától — mely 1910 szeptember havában, tar tátott, Kopenhágában — felvett jegyzőkönyv most jelent meg. A jelentés a titkár figyelemreméltó megjegyzéseinek kívül azért is érdekes, «mert élesen rávilágít az ausztriai cseh munkások külön törekvéseire és azon nehézségekre, amely a szomszédos országok határain élő munkások szervezkedésében merülnek fel. Az 56 oldalra terjedő füzet élénk világot vet a szakszervezeti mozgalom belső életére és igazgatási ténykedésére.

Két millió tag. A német szakszervezetek taglétszáma 1910-ben meghaladta a két milliót. A „Correspondenzblatt der Gewerkschaften” a taglétszám növekedését az elmúlt esztendőben kétszázezernél többre becsüli. Az eddig beérkezett leszámolások alapján a második és harmadik negyedre negyvenhét szövetség 1,937.455 tagot mutat ki, ami az előző év megfelelő szakához viszonyítva 11.8 százalék emelkedésnek felel meg. Ezt a mértéket az 1910. esztendőre alkalmazva, a taglétszám a 2,100.000-ret meghaladja.

Az osztrák munkaadó szervezetek. Az osztrák kereskedelmi minisztérium kiadott: „Arbeitseinstellungen und Aussperrungen in Österreich während d. J. 1909” öszszefoglaló képét nyújtja az osztrák munkaadó szervezeteknek. Ezek a szervezetek két nagy csoportra oszlanak: gazdasági szervezetekre és harci szervezetekre. A gazdaságiak közé tartoznak: 1. A „Bund österreichischer Industrieller” 28 sektioval és egy helyi csoporttal. Ennek a szervezetnek a tagjai mindenféle foglalkozási ágból rekrutálódnak. 2. Az „Industrielle Klub”-nak a bankok, a részvénytársaságok, iparosok a tagjai. 3. A „Zentralverband der Industriellen Österreichs”, amely a vállalkozási ágak szervezeteit öleli fel.

A munkaadószervezetek második csoportját a harci szervezetek képezik, amelyeknek főfeladata a munkásszakszervezetek bérmozgalmának letörése és minden olyan szociálpolitikai javaslat ellen harcba lépni, amely újabb terheket akar a munkaadóra rakni. Ide tartoznak: 1. A „Hauptstelle industrieller Arbeitgeberorganisationen” 16 helyi szervezettel, 8 kerületi, 15 foglalkozás ágszerinti alakulással, amelyhez még 3 egyes cég csatlakozik. 2. Az „Arbeitgeber-Hauptverband”, amely 29 ipari munkaadó szervezetet zár egybe. Ezek a harci szervezetek 7990 munkaadót egyesítenek, akik 568.134 munkást foglalkoztatnak. Megjegyzendő, hogy mintegy két és félezer munkaadó nem jelentette be munkásai számát, úgy hogy a most emített munkásszám csak 5623 munkaadóra vonatkozik.

Új nemzetközi ipari szövetkezés. A bécsi kávéos munkaadó szövetsége március 8-án nemzetközi kávésszövetség alakítását határozta el. A tanácskozáson a Budapesti Kávéipartársulat és. a Budapesti Kávéosok szövetsége is részt vett. A magyar csoport részéről Harsányi Adolf ipartársulati elnök is fölszólt és többek között azt mondta, hogy a szövetség végcéljának sohasem szabad a munkásság erőszakos letörésének lennie, a hatalmi kérdésben, a munkaközvetítés terén a munkaadók rendületlenül ragaszkodnak eddig szerzett jogaikhoz.

Szociális jog. Kollektív szerződés.

A lakatosmunkások kollektív szerződése. Az asztalosmesterek és a lakatosok az építőiparosok szövetségének akarata ellenére kollektív szerződést kötöttek munkásaikkal.

A lakatosmunkások munkaviszonyai még 1900-ban is teljesen rendezetlenek voltak. A szakma munkásai alacsony munkabért kaptak és 10-12 órát dolgoztak naponta. A szervezet csak 1904-ben tudott hosszas küzdelem után kedvező szerződést kötni. Folytatólag 1906-ban a szerződést újabb két évre kötötték meg, illetőleg a munkások harc

nélkül ismét tetemes engedményeket kaptak. A szerződés 1908-ban járt le, a gazdasági válság tetőfokán. A lakatosmesterek támadólag léptek föl. Kijelentették, hogy új szerződést nem kötnek és azt követelték, hogy a munkások az ismert bárcát aláírják. A lakatosmunkások szervező bizottsága belátta, hogy a munkások nem képesek eredményesen küzdeni a munkáltatók támadása ellen, tehát azt ajánlotta, hogy a bárcát mindenütt írják alá. A munkások megfogadták a tanácsot, aláírtak a bárcát, de azért készültek a küzdelemre.

A harc 1910 május havában újra megkezdődött. A gazdasági válság enyhült és a munkások a legelső alkalmat megragadták, hogy helyzetükön javítsanak. 1910. május hó 9-én az ipartestülethez beadták követeléseiket – a lakatosmesterek szövetsége nem válaszolt beadványukra – és és gyors választ kértek. Az ipartestület május hó 29-ére ígerte a választ, de a munkások nem akarták bevárni ezt a hosszú terminust és május 21-én megkezdték a harcot. Május hó 23-án 59 műhely 565 munkása lépett sztrájkba. A munkáltatók június hó 4-én kizártak 487 munkást és a szervező bizottság június hó 20-án még 75 munkást léptett harcba. A mozgalomban tehát összesen 1107 munkás vett részt.

A hosszú küzdelem fejleményeit fölösleges ismertetnünk. Elég annyi, hogy a lakatosmesterek szövetsége hivatalosan nem kötött szerződést a munkásokkal, de azért a legtöbb műhely munkáltatója kénytelen volt egyéni szerződést kötni. Tizenkét heti harc után a harc mérlege a következő volt: a harcban elveszett munkanapok száma 4883; az elveszett bérkereset összege 305.096 korona. Ezel szemben minden munkás évente 50 óra munkaidőrovíditést és fejenként átlag 163 korona 5 fillér béremelést nyert. A mozgalomra a szervezet 70.987 koronát költött.

A lakatosmunkások azonban nem bírták elérni legfőbb követelésüket, a 9 órai munkaidőt. Ezért a harc befejezése után kimondták, hogy», minden alkalmat megragadnak e követelés elérésének előmozdítására. A műhelyekben sehol sem folyt zavartalanul a munka, úgy hogy a munkáltatók szövetsége kénytelen volt a szervezettel tárgyalásokba bocsátkozni a munkaviszonyok rendezésére. E tárgyalás eredménye az a kollektív szerződés, amelyet 1910 január hó 4-én írtak alá a királyi ipari főfelügyelőségen a munkások és munkáltatók képviselői. E szerződés leglényegesebb vívmánya a 9 órai m u n k a i d ő elismerése az összes lakatosüzemekben. A munkabérek dolgában már azelőtt sem volt lényeges eltérés, de a 9 órás munkanap elől elzárkóztak a munkáltatók. A 9 órai munkaidő mellett – amint már említettük – döntő jelentőségű eredménye ennek a harcnak, hogy a lakatosmesterek kiléptek az építőiparosok szövetségéből.

Kollektív szerződések az építőiparban. Az építőmunkások három vidéki városban kötöttek kollektív szerződést. Ez a három város: Tolna, Erzsébet-Kossuthfalva és Nagykároly. A béregyezmény főbb pontjai a következők: Az akkordmunka eltöröltetik; a szerződéses munkáltatók csak szervezett munkást alkalmazhatnak; a munkaközvetítést a munkások szervezete intézi; a bizalmiférfi-rendszer elismertetik; május elsején munkaszünet. A nagykárolyi szerződés az ács- és kőművesmunkások részére, a tolnai és az erzsébet-kossuthfalvai a kőművesmunkások részére szól. A tolnai szerződést két évre, a másik kettőt 3-3 évre kötötték meg. Nagykárolyon és Tolnán a munkaidő 10 óra,

Erzsébet-Kossuthfalván 9 és fél óra. A szerződések megállapítják a minimális munkabéreket és évenként megfelelő béremelést biztosítanak.

Szociálpolitika.

A németországi magánhivatalnokok biztosítása. A német birodalomban legújában a magánhivatalnokok biztosítása került napirendre. A német hivatalos lap, a Reichsanzeiger most ismerteti a magánhivatalnokok biztosítására vonatkozó törvénytervezetet. A tervezet lényege a következő: Legelsősorban megállapítja a biztosítás terjedelmét. Eszerint az alkalmazottakat munkaképtelenség és aggkor esetére, valamint családtagjaink javára biztosítja. A biztosítási kötelezettség a 16. életévnél kezdődik és kiterjed a magasabb állásban lévő alkalmazottakra, gyári hivatalnokokra, művezetőkre, kereskedelmi alkalmazottakra és tanoncokra, gyógyszerészegedekre és tanoncokra, színházi és zenekari alkalmazottakra, tekintet nélkül munkateljesítményük művészi értékére, tanítókra és nevelőkre, hajóstisztekre és a hajózási üzem irodai alkalmazottaira.

Nem esnek a biztosítás alá az állami és községi alkalmazottak és tanítók, amennyiben a törvény legalább olyan magas segélyezést biztosít nekik, amely megfelel az új törvénytervezet első osztályában megszabott járadék összegének. A magánalkalmazottak önként is biztosíthatják magukat. A tervezet 9 kereseti osztályt állapít meg. A legmagasabb osztály évi keresete 5000 márkáig terjedhet. A biztosított 65 éves korában nyugdíjjogosult, tekintet nélkül munkaképességére, vagy akkor, ha testi vagy szellemi elgyöngülés következtében munkaképessége annyira csökkent, hogy keresete nem éri el a normális jövedelemmel bíró alkalmazott fizetése felének megfelelő összeget. Ha a munkaképtelenség nem állandó, de 26 hétnél tovább tart, akkor a 26 hét eltelte után a munkaképtelenség lefolyásáig nyugdíjat fizetnek. A biztosított elhalálása esetén özvegye és árva szintén járadékot kapnak.

A nyugdíjra és a családtagok segélyezésére való igényjogosultságot a biztosított férfi tag 120 havi járulék befizetése után éri el, a női tag pedig 60 havi befizetés után. A törvény első esztendejében egyes betegeknek és tagoknak megengedhetik, hogy a jogosultságra való várakozási időt megfelelő járadék befizetésével megrövidítsék. A törvény életbeléptetése után tíz évvel a családtagok nyugdíjjogosultsága már hatvan hónapi befizetés utáni kezdődik. A nyugdíjjogosultságra való várakozási idő nem rövidül meg. Az igényjogosultság megszűnik, ha a tag a várakozási idő alatt a 120 havi járulékól egy naptári éven belül 8-nál kevesebb, ezen idő eltelte után pedig négy-nél kevesebb havi járulékot fizetett be. A nyugdíjjogosultság azonban nyomban érvényes lesz, ha a biztosított befizeti a hátralékos járulékot.

120 befizetett havi járulék után a nyugdíj ennek értékének egy negyed része, a további járulékok után pedig azok értékének egy nyolcadrésze. Ha a női tagoknál a befizetett 60 hónapi járulék után, a 120. hónap eltelte előtt áll be a nyugdíj igénybevételének szükségessége, akkor a nyugdíj az első hatvan hónapban befizetett járuléknak egy negyedrészre. Az özvegyek kenyérkeresőjük halála esetén annak a nyugdíjnak két ötödét kapják, amire a biztosítottnak halála idején joga volt. Ha egy árva marad, ez az özvegyjáradék egy ötödét, két árva az özvegyjáradéknak egy harmadrészét kapja. Házasság esetén az özvegyjáradék megszűnik. Ép úgy megszűnik a nyugdíj járadék, ha a nem végleges munkaképtelenség megszűnt.

A biztosítást a megalakítandó birodalmi biztosítóintézet viseli. Az intézet szervei: Az igazgatóság, igazgatótanács, igazgató-választmány, járadékbizottságok és a bizalmiférfiak. Az igazgató-tanács felerészben az alkalmazottak, felerészben pedig a munkáltatók képviselőiből áll. Az igazgató-választmány, a járadék-bizottságok tagjait és a bizalmiférfiakat a proporciós képviselő alpján választják.

Az alkalmazottak igényei dolgában egy választott bíróság és egy felsőbb választott-bíróság dönt.

A biztosítás költségeit az alkalmazottak és a munkáltatók viselik. Mindegyik fél a járulék felét fizeti.

A járadék megállapítására vonatkozó megkereséseket az igazoló okirat melléklése mellett a járadékbizottsághoz kell intézni. A szóbeli tárgyalás nyilvános és szótöbbséggel döntenek. Ha a járadék összegére nézve nem tudnak többséget szerezni, a legnagyobb összegre adott szavazatot az utána következő kisebb összegre adott szavazatokhoz számítják mindaddig, amíg a többség így ki nem alakul. A járadékbizottság döntése ellen a választott-bírószághoz lehet fölebbezni.

A nők éjjeli munkájának eltörlése ellen foglal állást a feministák egyesületének-lapja, a „Nő és a társadalom”. Azt írja, hogy a nőmozgalom tiltakozik a női munka „védelemnek” nevezett minden olyan szabályozása ellen, amely a férfi munkájának törvényeitől elüt. A kivételes szabályozás ugyanis, akár polgári, akár munkásfoglalkozásról van szó, az emberi társadalom munkájából ki nem küszöbölhető női munka versenyképességét súlyosan csökkenti. A nő éjjeli munkájának eltörlése a nő nappali munkájának bérét általánosan lenyomhatja. A tapasztalat bebizonyította, hogy a nő éjjeli munkáját régebben eltöltő országokban a tilalom a munkásnők nagy részét teljesen kiűzte a gyáriparból. Ezek teljesen az otthonmunka vagy a prostitúció áldozatai lettek. A szociáldemokrata pártok lelkesen támogatták a nők éjjeli munkájának eltörlését. A szociáldemokrata asszonyok azonban – különösen a skandináv országokban – kétségbeesetten védekeztek pártjuk állásfoglalása ellen. A férfiak és a nők egyetemleges eltörléséért való küzdelmet követelték a pártjuktól, de hiába. A tágabb követelést mellőzve, csak a nő éjjeli munkájának eltörlésére törekedtek.

Munkástanácsok a kereskedelmi és iparkamarában. Gelléri Mór a keresk. miniszter megbízásából javaslatot dolgozott ki. A javaslat a hazai kereskedelmi és iparkamarák kebelében a kereskedői és iparos segédeknek, illetve a munkásoknak külön képviselést akar biztosítani. A javaslat szerint: minden kereskedelmi és iparkamara székhelyén a munkások a saját kebelükből választmányt küldenek ki, mely külön elnök vezetése mellett a kamarában tartaná üléseit. Tanácskozási mindazon rendelet és törvény-tervezetek körül forognának, melyek a munkásokat közvetlenül érdeklik. A munkástanácsnak kezdeményezési joga, is volna és így aktuális kérdéseket is vehet felszínre. A tanács minden véleménye a kamara elé kerülne, és ennek véleményével terjesztetnék illetékes helyre. Bármily állást foglaljon is el azonban a kamara, a munkástanács eredeti határozata egész terjedelmében közzétendő az illetékes hatósággal, miniszterrel, stb.

A tanács összetételét a javaslat úgy contemplálja, hogy abban a kézművessegédek és munkások, valamint a kereskedelmi alkalmazottak foglaljanak helyet és ezeket a különféle testületek és egyletek választanak közvetlen vagy közvetett szavazással. A tanács külsőleg ugyan a kamarai szervezetbe illeszkednék, de tényleg attól teljesen független testület lenne.

Gyári munkáslakások. A német szakszervezetek kiadásában figyelemreméltó könyv jelent meg a gyári munkások lakáskérdéséről, Wilhelm Jansson tollából. Címe: Die Zustände in deutschen Fabrikswohnungen wesen. 3086 kérdőív lett kibocsátva, melynek felét bányá, 1/3 üveg, a többi pedig textil, téglá és más iparágak munkásai töltötték ki. A kérdések a lakás nagyságára, a szobák számára, kőbirtalmára, magasságára, a fűtésre és a világításra vonatkoztak. Az eredmény jóval kedvezőbb az osztrák munkásokénál, de rosszabb, mint azon német munkásoké, a kik nem a gyáraktól kapják természetben a lakást. Ettől eltekintve az ívek nagyon sok feldolgozásra váró érdekes anyagot tartalmaznak, amelyeket bizonyára figyelembe fognak venni azok, akik a problémát nem más könyvekből, hanem szemtől-szembe akarják tanulmányozni.

„A Ganz-gyár kőbányai munkás-lakásai helyére műhelyeket épített. Szó van arról is, hogy a budai törzsgyárat a Danubius telepére telepítik ki és a felszabaduló üres telkekre bérházakat építenek. Ez utóbbi dologban azonban döntés még nem történt.

A munkanélküliség leküzdésére alakult egyesület alapszabályai megjelentek. Az alapszabályok szerint titkárság állítatik fel, melynek feladata az ide vonatkozó anyagot összegyűjteni, feldolgozni és az érdekelteknek rendelkezésére bocsájtani. Az egyesület ezen kívül célja végett nemzetközi gyűléseket rendez, tanulmányokat, és értesítéseket ad ki stb. Az egyesület összekötötésben fog működni a nemzetközi munkásbiztosítási és munkásvédelmi egyesülés csoportjaival is. A tagsági díj egyes személyeknek 10 fr., egyesüléseknek 25, fr., hivataloknak 50 ír., melyért az egyesület kiadványai járnak.

Ipari tulajdon

Szabadalom.

Akire a szabadalom tulajdonosa a kizárólagos használatbavételi jogot átruházta, a szabadalom tulajdonosának külön nyilatkozata nélkül is jogosult az átruházott jogok védelmére pert indítani.

(Curia 1910 október 27. 645/910. v. sz. a. IV. p. t.)

A szabadalmi hivatal szabadalmi ügyekben hozott határozatai.

A bejelentési osztály a fölszólalók 32. §-ra alapított kifogásait magáévá nem tette, minthogy a kifogásolt momentumok csupán magyarázatul szolgálnak s így azok helytelensége esetében nem érintik az igényelt eljárást. A bírói osztály a bejelentési osztály határozatait helybenhagyva, nem rendelte el az eljárás célravezető volta ellen bizonyítékként följárlott helyszínt szemle foganatosítását, mert az még negatív eredmény esetén sem lehetne ügydöntő s mert az igényelt eljárásnak tulajdonított műszaki hatás a technológia mai állásával nem áll ellentétben. (F. 2068. 5429/910.)

A szerkezetet és annak szerelését egyszerűsítő eltérések olyanok, hogy azokra szabadalom engedélyezhető. (E. 1509. 9765/910.)

A technika valamely ágában már használatos, önmagában ismert dolog, ha az új cél elérésére használtatik, s azzal új technikai effectus idéztetik elő, szabadalmazható. K. 3876. 9064/910.

Fölszólalónak azon ellentéte, hogy a biconvex alakra való kiképzésre szabadalom nem engedélyezhető, mert szakember előtt magától értetődő dolog, hogy belső nyomásra igénybe vett tartályokat domború falakkal kell kiképezni, figyelembe azért nem vétetett, mert egy önmagában ismeretes, a technika valamely ágában már használatos szerkezet vagy szerkezeti elem, ha az valamely új cél elérésére használtatik, s azzal új technikai effectus idéztetik elő, ami a jelen esetben vitássá sem vált, ezen új alkalmazási körében szabadalom tárgyát képezheti.

Védjegy.

Rovatvezető: **dr. Bányász Jenő,**

a budapesti kir. és iparkamara védjegy hivatalának vezetője.

Védjegyügyi peres eljárás.

A kereskedelemügyi miniszter 1388/1910. szám alatt kelt leiratával felhívja a kereskedelmi és iparkamarát, hogy a védjegy-periratokat, különösen pedig a halasztás iránti kérelmeket soronkívül intézze el, mert, úgymond, az a furcsa helyzet fog előállni, hogy a felek tulajdonképpen halasz-

tást nyerne akkor is, amikor az a kereskedelmi és iparkamarák javaslata alapján megtagadtatik.

Arany igazság! Tagadhatlan, a védjegyügyi perek lassú lefolyását az utóbbi időben felhalmozott perek (egyedül a budapesti kereskedelmi és iparkamaránál 49 per, illetve panasz) sokasága, s ezzel szemben a védjegypereket intéző egyének csekély volta némileg indokolja, mindazonáltal az egy és fél, sőt két évig is elhúzódó perek a 155–1901. K. M. sz. rendelet által szabályozott, gyakorlatilag értéktelen eljárásban keresendő.

A jogkereső közönség előtt szükségtelen a végnélküli perekre rámutatnunk. Elegendő, ha mint vízízhatlan tény eloadjuk, hogy a leggyorsabb, soron kívüli eljárás mellett is mód nyújtatik a perbeli feleknek arra, hogy a folyamatba tett védjegyert egy és fél évig kihúzzák.

A kereseteknek a szabadalmi hivatalnál való benyújtása, innen pedig az illetékes kamarához való áttétele, – a halasztás iránti kérelmeknek érdemleges elintézése oly időt rabló, felesleges intézkedések, a melyek észszerű módosítása már egymagában véve is tetemesen leszállítja a peres eljárás lefolytatásának kiszámíthatatlan idejét.

A per az illetékes kamaránál lesz lefolytatva. Ha még meg is tudnók érteni a kereset, illetve panasznak a kereskedelemügyi miniszternél való beadását, – a perbeli felek halasztás iránti kérelmének érdemleges elintézése végett a kereskedelemügyi miniszterhez történő felterjesztése valóban céltalan időrablás, mert hiszen a halasztási kérelem tekintetében döntendő fórumnak halvány sejtelve sincs a per állásáról, a halasztási kérelem indokolt vagy indokolatlan voltáról, s így a kérelem indokolt voltát alaposan áttanulmányozó kamara javaslata alapján kénytelen a halasztást megadni, illetve elutasítani, – hacsak megmagyarázhatatlan okokból, ellenkező álláspontra nem helyezkedik.

Úgy véljük, a fent hivatkozott kereskedelemügyi miniszteri leirat módot nyújt arra, hogy az 55–1901. K. M. rendelet inpraktikusságán enyhíthessünk. A kamarák feladata volna, a míg – bizonynyal a törvényhozási reform előtt – a védjegyügyi peres eljárást lényegesen egyszerűsítő újabb rendelet napvilágot lát, a jogkereső fél érdekében a védjegyügyi peres eljárást a 1388/1910. K. M. sz. leirata szellemének megfelelően egyszerűsíteni.

A kereskedelemügyi miniszter hivatkozott leiratában a rendes polgári eljárás alkalmazását rendeli el a halasztási kérelmek megadása tekintetében.

A halasztás iránti kérelemnek tehát *csak egy ízben* volna helye s a (30 napi) halasztás engedélyezése kizárólag a *perirat beadására kitűzött határidőtől* számított újabb 30 napra terjedhet ki. Minden újabb halasztás iránti kérelem, különös esetekben (beszerzendő okmányok, – az előző használat bizonyítása stb.) volna engedélyezhető, amely viszont egyszerű iratváltás benyújtásának elegendő voltát eredményezhetné. Szóval, ne az iratváltások szaporítása legyen a cél, hanem a vitás ügy döntésre érett voltának a megállapítása, amely, a mint fentebb kimutattuk, feleslegessé teszi a kereskedelemügyi miniszternek a perben való formai belszólását.

Tehát a perek tárgyaltassanak az illetékes kereskedelmi és iparkamaráknál (esetleg a budapesti kereskedelmi és iparkamaránál), ahova a peres ügyek a kereskedelmi miniszter részéről soronkívül átteendők. – Halasztásnak csak egy ízben van helye. Mihelyt pedig – a kamara véleménye szerint – a per döntésre érett, véleményes jelentés kíséretében a periratok a kereskedelemügyi miniszterhez felterjesztendőek. (Esetleg záros határidőn – legkésőbb a kereset iktatásától számított 6 hónapon – belül.)

Az igazságszolgáltatás gyorsaságának kiváló jelentőségét a védjegy jog terén felesleges szakemberek előtt bővebben fejtegetnünk. A kereskedő és iparosvilágnak tehát emiatt érdeke fűződik ahhoz, hogy az ügyszaka végnélküli pereket eredményező 53-1901. K. M. sz. rendelet mielőbb a feledés homályába burkoltassék.

h –

A „kiállítás” szó oltalomképességének kérdése. *A budapesti kereskedelmi és iparkamara L. Zs. b-i cég által a „kiállítás” szónak játék-baba áruk megvédése iránt előterjesztett lajstromozási kérelmének, az 1895. XLI. t.-c. 1. §. és az 1890. II. t.-c. 3. §-ának 4. pontja alapján megtagadta.*

Indokok: A „Kiállítás” szó a legjobb minőségű anyagból és a leggondosabb kivitelben készült áruk közszemlére tételének a forgalmával egyenértékűsített lévén, mint a kiállításon részt vett áru-darabok önként kínálkozó megjelenése, alkalmatlan arra, hogy a védjegy célját, hasonló áruknak egymástól való megkülönböztetését sikerrel szolgálja.

Bár nem mondható, hogy a „Kiállítás” szó oly áruk megjelölésére, amelyek a kiállításon részt vettek, általánosan szokásossá vált volna, mindazonáltal tekintve, hogy a „Kiállítás” és a kiállításon részt vett, illetve kiállított áruk e minőségnek tökéletes kifejezője a „Kiállítási” szavak már optikai kiképzésükben is annyira hasonlóak egymáshoz, hogy a leggondosabb megvizsgálás nélkül a kettő közötti különbség egyáltalában nem vehető észre, az „i” betű elhagyása által képzett „Kiállítás” szónak kizárólagos használati jog nem adható. A „Kiállítás” szó kizárólagos használati joga ugyanis oda vezethetne, hogy a belajstromozó a „Kiállítás” szabad jelzöt, mint a valóságnak megfelelő jelzöt, védjegyeik feltűnő helyén, vagy árujuk kizárólagos megjelöléseként használt hasonló vállalkozókat a megtévesztő hasonlóság címén üldözhetné. De egyébként is mindkét szó értelme a közönséges vevő előtt, az áru minősége szempontjából tökéletesen azonos lévén, származási jegyként egyikőjük sem jelentkezhetik. A kamara végzése ellen bejelentőnek jogában áll felső elhatározás végett 30 napon belül a kereskedelemügyi miniszterhez felebbezni.

A vászon kérdés. A kereskedelemügyi miniszter 318/1910. számú leiratával lenből vagy kenderből készült szövött árucikkeken a vászon szó alkalmazását tilalmazza. Mint értesülünk a kereskedelemügyi miniszter a Magyar textil és textil-vegyszeri iparosok országos egyesülete által ezen rendelkezés ellen „beadott, indokolt elterjesztését figyelembe vette. Az 1250/1910. számú leirat már ily értelemben is dönt, amidőn magának a „vászon” szónak pamutszövet árukon való alkalmazása ellen nem emel kifogást, csupán megköveteli, hogy a pamutból készült vászon elnevezéssel kiegészítve, vagy a vászon név elhagyásával alkalmaztassanak.

„Bányász-vászon” szavakból alkotott szóvédjegy törvényes oltalmát a kereskedelemügyi miniszter 1140/1910. számú határozatával függőben tartotta. Az indoklás szerint ugyanis az áru rendeltetését (vn. 1. §.) jelzi, t. i. azt, hogy a bejelentett pamutszövet és vászon-áruk bányászok számára, mesterségük, illetve foglalkozásukhoz mért sajátlagos kivitelben és minőségben készültek (?), amely ezen árukat ezen foglalkozási ág használatára kiváltképpen alkalmassá teszi.

„Mentholinum”, „Mentholin” szavak az „inum” és „in” képzők által törvényes oltalomba részesíthető megjelöléseknek („Phantasieworte”) még nem tekinthetők. (Bíró Köz.) *Az indoklás szerint az „inuin” s annak rövidítése az „in” képző, különösen gyógyszerészeti cikkeken oly általánosan használatosak, hogy a fogyasztó közönség az ilyenképpen alkotott szavaknak különösebb jelentményt (védjegyjellegét) egyáltalában nem tulajdonít. – (Az osztrák köz-munkügyi miniszter ezen felfogását a m. kir. kereskedelemügyi miniszter nem osztja.)*

A magyar-szerb kereskedelmi szerződés 1911. évi II. t.-c. XVI. cikke a találmányi szabadalmak, kereskedelmi és gyári jegyek, mustrák és minták oltalmának külön, egyezmények által való szabályozásáig az 1892. évi augusztus hó 9-én kelt kereskedelmi szerződés XIV. cikkének vonatkozó határozmányai lesznek irányadók.

Joggyakorlat.

Az áruba beprésselve alkalmazott védjegyek elbírálása.

A kereskedelemügyi miniszter 1364/1910. K. M. cz. határozatával a felperes által korábban használt téglány alakú címkéből álló védjegyet, a melyben négy sorban „*első debreceni szappan-társaság Báránka védjeggyel ellátva*” szöveg és a báránka szó után egy *négylábú, szarvasállat* képe látható, – az alperesi szintén téglány alakú címkében hasonlóképp alkalmazott „*elsőrangú debreceni szappan tiszta minőség. Bivalyjeggyel ellátva*” szöveg- és a bivaly szó után egy *négylábú szarvasmarha* képből álló védjeggyel a forgalomban könnyen felcserélhetőnek találta. Az indoklás szerint ugyanis az alperesi védjegy (a védjegylajstrom igazolása szerint) a szappanba beprésselve, a csomagoláson nyomtatva alkalmaztatik, s így a letompított sarkú felperesi védjegyhez igen hasonló négyszög alakot tüntet föl és nyomtatás útján a mosószappan csomagolására használni szokott durva, érdes papíron is olyan alakot fog mutatni. – Nem képez disztinktív elemiét a védjegyben a felperesi *báránka* szó helyett alperes által alkalmazott *bivaly* szó sem, mert a szavak mellett látható szarvasmarha alak szappanba benyomva, vagy csomagoló papírra nyomva elmosódott voltánál fogva (egyező kezdőbetűk) a két védjegy közötti összetéveszhetőséget emelik.

„**Népvászon**” szavakból álló védjegy a kereskedelemügyi miniszter 1250/1910. K. M. sz. határozatával töröltetett, mert csupán az áru minőségére és rendeltetésére (vn 1. §.) utaló jelentémenyvel bír, abban az értelemben, hogy az ilyen módon jelzett áru olcsóbb minőségű és ennél fogva a társadalom alsóbb rétegeinek a szükségletére van szánva.

Az áru képe (egy keztyű) az azon alkalmazott betűk megkülönböztető képességgel nem bírnak (K. M. 1150/1910.) Az árunak az alakja ugyanis általában nem lehet disztinktív az illető árura, különösen pedig akkor, ha (miként a jelen esetben) általános kereskedelmi szokás az illető áruk ábráját az árun, vagy annak csomagolásán feltüntetni. A betűk alkalmazása a keztyű ábra benyomását nem változtatja meg.

A „Vacuum” szó tömítő szer ékre vonatkoztatva minőségjelző és ezért a novella 1. §-a értelmében védjeggyül nem szolgálhat. (579/910.)

A „Helgoland” szóból álló védjegyre kizárólagos használati jog nem igényelhető, mert ez az áru származását jelzi. (752/910.)

Magyar csikóst ábrázoló osztrák védjegy az áru származása tekintetében megtévesztő. 1307/910. A prágai kereskedelmi és iparkamaránál 1910 június 22-én 5128. sz. alatt fémgombokra belajstromozott csikós ábrából és szóból álló védjegy Magyarország területére a kereskedelmi és vámszerződés alapján kizáratik.

A kérdéses védjegy legszembetűnőbb előrészen egy magyar viseletbe öltözött, lóháton vágató csikóst, mögötte messze távolban egy ugyancsak magyar viseletbe öltözött férfit és nőt ábrázol, azonkívül a csikós szó is fölvari rajta tüntetve. Tekintettel arra, hogy a csikós magyar nemzeti jelképet képez, mint ezt már több ízben, legutóbb a linzi 3618. sz. védjegy tárgyában hozott határozat megállapítja, ez az árunak magyar származására utal, melylyel szemben az árujegyből magából annak idegen származása egyáltalán nem tűnik ki, a védjegy az oltalomból kizáró volt.

Mintaügy.

Árjegyzékben már ismertetett minta utólagos belajstromozását hatálytalanak és semmisnek mondja ki a kereskedelemügyi miniszter 104/1910. sz. határozata és pedig a 107,709/907. K. M. r. 28. §. e) pontja alapján. (Letételének időpontja előtt bel- vagy külföldön közzétett nyomdatermék vagy egyéb sokszorosítás útján már ismeretessé vált.)

Az áruminta oltalomképességének megállapítása. A kereskedelemügyi miniszter minta érvénytelenítési perben (51/1911. K. M. szám alatt) hozott határozatával az áruminta oltalomképességét *nem csupán a formaérzékre tett hatás*, disz, csinosság szempontjából, hanem a műszaki hatás, egyszóval a minta által nyújtandó gazdasági előny szempontjából is figyelembe vette. A kereskedelemügyi miniszter tehát szakít a 107,709/1907. K. M. sz. rendelet eddigi merev értelmezésével, vagyis a *sajátos alak mellett* az olykor jelentékenynek mutatkozó műszaki vagy gazdasági előnyt is mérlegelés tárgyává teszi.

A címke alakja és az áru felszerelése (a gyártmány 7 és fél cm. hosszú, 4 cm. széles és 2 cm. vastag téglány alakja és annak ezüst papirosba való burkolása) nem a védjegy, hanem a mintaoltalom tárgya (K. M. 1359/1910.)

Kartell ügy.

Kartellhírek. A közgazdasági hírek között talán sohasem szerepeltek még a kartelltárgyalásokról szóló jelentések olyan nagy számmal, mint a legújabb időben. Egy egész sereg iparág osztrák érdekelteit tárgyalnak most Bécsben szakmai organizálása érdekében. A tárgyalásokon, ha a szervezkedők az előkészítés stádiumán túl vannak, a magyar iparvállalatok képviselői is részt vesznek, mert hisz az organizáció teljességéhez okvetlenül szükséges a magyarok bevonása is.

A **petróleum kartell** összehozása céljából folytatott tárgyalásokat egyelőre befejezték. Néhány kisebb jelentőségű ponton történt ugyan közeledés az osztrák és magyar finomítók között, de a legfontosabb kérdésekben az export-prémiumok dolgában ma is nagyok a differenciák.

Szóba került, hogy a magyar gyárak kössék meg a kartelt a Magyar petróleumipar r.-t. nélkül, amely az e heti tanácskozáson nem képviseltette magát és amely a legszigorúbb visszautasítás álláspontján van eddig némely kartellfeltételekkel szemben. Úgy tervezték, hogy a magyar finomítók előbb egyezzenek meg egymással, azután pedig az osztrákokkal és ha ilyen alapon megalkotották a kartelt, kezdjék meg újra a tárgyalásokat a Magyar petróleumipar r.-t.-al és a Vacuum Oil Company-vel. De ez a terv is egyelőre dugába dől.

A **cukorkartell** organizálására irányuló tárgyalások ha ladtak legmesszebbre. Valószínű, hogy rövidesen publikálni fogják a kartellszerződés létrejöttét. Egyelőre a finomítók tömörülnek érdekeik védelmére, de a nyers cukorgyárosokat is be fogják vonni a kartelbe.

A **szeszgyárosok** tanácskozásának inkább előkészítő karakteré van és egy később létrehozandó kartelnek útjait akarják könnyebbé tenni. Itt is vannak ugyan differenciák, de nem olyan természetűek, hogy a későbbi megegyezés kedvező kilátásait leonthatnák.

Az osztrák-magyar kábelkartell reorganizálása és az eddig kartellen kívül álló vállalatok bevonása céljából most kezdtek az előkészítő tárgyalásokat. A régi kartell ebben az évben jár le és az újat három évre akarnak megkötni. – A dunai hajózási vállalatok is kartelbe léptek az áruszállítás egyöntetű szabályozására és tetemesen emelték a tarifáikat. A tarifaemelés az al-dunai forgalomra nem terjed ki. – Valamennyi kartell között a leghatalmasabb: a **vaskartell**, tegnap ülést tartott Bécsben. Elhatározták, hogy az árakat az év második negyedén nem változtatják meg. Az eladások tehát a régi áron történnek. – Az **élesztőgyár** kartelle a most vajdó szeszkartellel van összefüggésben. Egyelőre ugyan csak az osztrák gyárak tömörüléséről van szó, de ha a kartell létre jön, úgy a magyarok is kénytelenek lesznek csatlakozni hozzájuk.

Közgazdaság.

Angol Dreadnought, magyar Dreadnought.

Hogy a hadi állapotban nem valami sokat teketóriáznak a magántulajdon szentségével, azt tudjuk jól. A hadi erődítményekhez, védelmi művekhez és kaszárnyákhoz szükséges területek béke idejében is elvehetők tulajdonosuktól a kisajátítás törvényes formái között. És a hadügyi költségek százmillióinak a beszedése mi egyéb, mint a tulajdonjog és magánérdek korlátozása az állam biztonsága érdekében.

A csatahajó a vizen való védekezés erődítménye. Egyáltalában nem volna exotikus gondolat az az álláspont, hogy ennek a fölépítése kisajátítás útján történjék. Az állam kisajátítaná a területén lévő hajóépítő vállalatok üzemét oly mértékben, amint az a megszavazott hajók meghatározott idő alatt való felépítéséhez szükséges. Más szóval: e hajókat és azok alkatrészeit az előállításukra alkalmas gyárak oly árban volnának kötelesek előállítani, amint azt a hadvezetőség és meg nem egyezés esetében a bíróság megállapítaná. Becsületesen végrehajtva e kisajátítást a kisajátított üzemű gyárak ezeken a hajóépítéseken egy filélt se nyerhetnének.

Ha azonban e fantazmagória megvalósítására komolyon nem is gondolunk, azt már igenis megkövetelendőnek tartjuk, hogy ami az állami biztonság védelmének sürgős szükséglete, azt a legszerényebb üzleti haszon juttatásával szerezhesse be az állam. Aki a védelmi eszközök beszerzésének vagy felépítésének ezt a sürgősségét arra használja fel, hogy eret vágjon az államkincstáron és szokatlanul nagy hasznot zsebeljen: az semmi kíméletet nem érdemel többé, sőt megtorló intézkedésekre is rászolgalt.

A legnagyobb mebotránkozással vette tudomásul az adófilléreket oly keservesen kiizzadó közönség, hogy az angol Dreadnought-hajók 48 millió koronába kerültek, a mieink pedig 60 millió koronánál is többre fognak kerülni. Ha ehhez még hozzákalkuláljuk azt is, hogy a mi munkabéreink oly iényegesen alacsonyabbak, mint az angol munkások bére, akkor ez az árkülönbség még horribilisabbá válik és egyenesen a büntetőtörvénykönyv után kiabál az alkalomnak ez a zsarolásszerű kihasználása.

E tárgy fejtegetésénél Heltai Ferenc rámutatott a delegációban arra a napon is ékesen beszélő factumra, hogy az angol hadvezetőség a hajóépítő vállalatok legkiválóbb vezető embereit veszi át hadmérnöki karába. Nálunk pedig megfordítva: a haditengerészet mérnökeinek a hajógyár a refugium penzionis-a. Ahány mérnöke a haditengerészetnek penzióba megy, mind a hajógyárban talál elhelyezést, nem véve ki e szabály alól még a mérnöki kar generálisát sem. Ez – ha igaz – valóban olyan erkölcsstelenség, amely önmagában véve is a legmesszebbmenő gyanúnak adhat bő táplálékot. És ha nem is önmagában áll e tény, hanem az angol és az osztrák-magyar Dreadnoughtok oly horribilis árkülönbözete is mellé szegődik, akkor már igazán hülyének, vagy cinkostársnak kellene lennie az embernek, hogy föl ne háborodjék az adófilléreknél ily gálád herdálása ellen.

A legkevesebb, amit e horribilis milliópocsékolás ellen a törvényhozásnak meg kellene tennie, hogy parlamenti bizottságot küldjön ki a számadások megvizsgálására és nemcsak földerítendő bűnös manipulációkat, hanem az észlelendő könnyelműségeket is a legnagyobb szigorral torolja meg.

Ezt megkívánhatja az a sok ember, aki a legszükségesebbeket várta meg magától, hogy az adóját lefizethesse, nem is beszélve azokról, akiknek a házat, földjét vagy bútorát árverezik el adóhátralék fejében.

Pedig igen is van az országban szép egynéhány tízezer.

Dr. Kadosa Marcel.

A vesztegetés ellen. A német gyárosok évek óta panaszkodnak, hogy nem képesek a legszolidabb gyártmányokat sem eladni, ha csak a vásárló cég személyzetét előzőleg meg nem vesztegetik. Ennek a kóros gazdasági tünetnek a

legyőzésére most a legnagyobb német kereskedelmi és gyári egyesületek egy bizottságot küldtek ki, egy, a vesztegetés ellen irányuló egyesület leküzdésére. A bizottság által kibocsájtott felhívás Angliára hivatkozik, ahol szintén csak egy ily célra alakult egyesületnek sikerült az ipari vesztegetéseket kiirtani.

Az áruház szociológiája: A Párisi Áruház megnyitása alkalmából dr. Radványi László cikket írt egyik napi lapban az áruházak közgazdasági, szociális stb. vonatkozásairól. Magunk részéről a következőket fűzzük a tanulságos cikkhez: A kezdetleges kereskedelem felölel minden árucikket. A munkamegosztás – a társadalmi fejlődés ezen alapjelensége – később áttérjed az iparról a kereskedelemre is, és itt is differenciálódnak az egyes üzletágak. Ez a differenciálódás azonban végül eléri határát és megkezdődik az egyes szétváló ágak összesítése (amely összesítés azonban lényegében más, mint a primitív kereskedelemé). Látni való, hogy a társadalmi fejlődésnek Spencer által megállapított nagy törvénye, mely szerint minden szervezet differenciálódását az integrálás követi, igaz, nem csak a csillagos égboltozat tüneményeire, hanem igaz az élő lényekre, és igaz a gazdasági élet apró tüneményeire is.

Újabb döntés az állomási illeték tárgyában. Az állomási illeték ügyében a budapesti kereskedelmi és váltótörvényeszek egy újabb keletű ítélete további komplikációkat idézett elő. Ismeretes, hogy a különböző fórumok ebben a kérdésben egymástól elütő határozatokat hoztak, míg végre a Curia a vasút javára döntött. A kereskedelmi törvényeszek most kelt felebezési ítélete az állomási illeték beszedését formális okokból törvényellenesnek jelentette ki. Ezt az ítéletet nem az a tanács hozta, melyhez a vasúti ügyek tartoznak és így nincs kizárva, hogy ugyanezen bíróság-másik tanácsa másképpen fog dönteni ez ügyben.

Könyvszemle.

Giothjan A. d F. Kriegel: Jahresbericht über sociale Hygiene, Demographie und Medizinalstatistik. Jelentés az 1909. évről, 9. kötet. Jena. G. Fischer. 410 oldal, 12 márka. – A könyv a legnagyobb szabású szociálhygiéniai irodalmi vállalkozás kilencedik kötete, mely az idevonatkozó összes művek részletes kritikai ismertetését is magában foglalja. Főleg ennek az irodalmi vállalkozásnak tulajdonítható, hogy ma már a kísérleti hygiénia mellett a szociális hygiénia a tudományos kutatás egyik legnagyobb jelentőségű tárgya és hogy azok a kutatók, akiknek műveit az évi jelentés megbeszéli, fokról-fokra jobban összecsatlakoztak ennek a munkaterületnek a rendszeres megdolgozására. A munka az 1909. év szociálhygiéniajának kirnerítő krónikáján kívül congressusjelentéseket, törvénytervezeteket, és a közel 200 oldalra terjedő, nagyon áttekinthetően beosztott bibliográfiát tartalmaz. Szerzőkön kívül még tizenkét orvos vett részt az anyag feldolgozásában.

Dr. Pap Géza: Kranken- und Unfallversicherung der Ausländer in Ungarn. Jena 1910. G. Fischer 150 old. A füzet más államok törvényes rendelkezéseinek ismertetése alapján arra az eredményre jut, hogy általában nálunk az idegenek az állampolgárokkal egyenlő elbánás alá kerülnek a munkásbiztosítás terén. Ezek dacára ajánlja, hogy a viszonyosság szerződések útján biztosíttassék, miként az Magyarország és Olaszország között történt. Ara ½ márka. (Magyarul megjelent a törvényes munkásvédelem magyarországi együletének kiadványai között, 13. sz. Pesti könyvnyomda.)

Munkásügyi lexiconok. Az alább közölt bibliográfiában két munkásügyi, illetve szociálpolitikai lexiconra hívjuk fel a figyelmet. Ez egyik nemrég jelent meg német nyelven Elster szerkesztésében. Ez főleg a német munkásügyi jognak adja gondos és hasznos feldolgozását. Ara igen mérsékelt. A másik „A társadalmi reform új encyclopédiája” angol nyelven jelent meg nemrégiben új kiadásban, és oly részletes, hogy a gyakorlati szociálpolitikával foglalkozók nehezen nélkülözhetik. – Egy magyar nyelvű szociálpolitikai lexicon hiánya mindinkább érezhető. E sorok írója tárgyalt e célból kiadóval; a kiadók véleménye szerint azonban nálunk nem lenne ilyen műnek vevőközönsége.

Bibliográfia.

- Gaertner Fr.: Der Ausbau der Socialversicherung in Österreich. Diss. Tübingen. (101 old.)
- Seager H. R. Social insurance, a program of social reform. New-York. (1750.)
- Bauer O.: Krieg oder Friede in den Gewerkschaften, Wien.
- Goldschmidt A.: Gewerkvereine und Kartelle, összehasonlítás történeti alapon. Berlin. (1030.)
- Goldschmidt K.: Das Programm des Verbandes der deutschen Gewerkvereine, Berlin. (50 o.)
- Parvus: Die grosse Aussperrung und die 'Zukunft der Arbeiterkämpfe im Reiche. Dresden. (67 o.)
- Gompers Sam.: Labor in Europa and America. New-York. (287 o.)
- The New encyclopedia of social reform etc. 2 kötet. Tartalmaz minden nevezetesebb szociális, közgazdasági, ipari és szociológiai és statisztikai adatot és mozgalmat. Szerk. W. D. Bliss & R. M. Binder. New-York (1321 old.)
- Bernstein Ed.: Die Arbeiterbewegung, Frankfurt.
- Elster Alex.: Lexicon des Arbeitsrechts. Jena. (228 o.)

Felelős szerkesztő : **Dr. LÁNCZI JENŐ.**